TÜRK SOLU

17 Kasım
1967
100 kuruş

NEDEN ÇIKIYORUZ?

Tarih tekerleği ileriye doğru dönecekse, Türk Solunun ülkemizin kaderinde tayin edici rol oynaması kaçınılmaz bir şeydir. Ama sol kanatta güçbirliği gerçekleşmeden, Türk solcuları ortak bir siyasî platform çevresinde toplanmadan, tüm gücümüzle eyleme geçmemiz ve tarihsel görevimizi yerine getirmemiz imkânsızdır. Onun için ortanın solundan en sola kadar, devrimci olarak, solcu olarak, sosyalist olarak çevresinde birleşeceğimiz ortak platformu saptama işi, önceliği olan bir iş, bir sorumluluk olarak karşımıza dikilmektedir. Biz bu sorumluluğumuzun bilinciyle, bu tarihsel görevin başarılmasında payımıza düşeni yapmak amacıyla TÜRK SOLU'nu çıkarıyoruz.

Güçbirliğinin Gereği

Bağrında değişik çevreleri barındıran Türk solunda güçbirliğinin, ancak, tüm emekçi haktan yana olanların, tüm tutarlı milliyetçilerin katılabileceği bir dialogu bir dialog ortamını yaratabildiğimiz ölçüde gerçekleştirebileceğimizi bilmekteyiz. Onun için devrimciler arası kardeşçe tartışma ve devrimci eleştiri ortamını yaratma yolunda çaba göstereceğiz. Bunu yaparken, aramızda, çoğunlukla kişisel nedenlerle girişilen kıyasıya, kıyasıya olduğu kadar kısır polemiklerden uzak durmak kararındayız. Bunun söylenmesinin yapılmasından kolay olduğunu biliyoruz. Ama biz bu konuda direneceğiz. «Fırtınalı zamanların önderi» büyük Blanqui'nin ünlü sözleri bize bu yolda kılavuz olacaktır:

> «Halkın davasını savunmak için, savaşın en ön safında dimdik dururken, bana indirilen darbeler karşımdan gelmedi. Safımdakilerin sırttan ve yanlardan saldırılarına uğradım. Ama ben bu şaşkınca saldırılara yüzümü çevirmedim ve gözlerimi düşmandan ayırmadım. Ve zaman açıkça göstermiştir ki, hangi elden gelirse gelsin, bana atılan okların tümü, gövdemi delip geçerek Devrimi yaralamıştır. Görevini sâkin ve azimle yerine getirmiş olmanın bu bilincidir ki, en çetin deneylerde başımı dik tutmamı sağlamıştır...»

TÜRK SOLU'nun amacı en geniş solcu çevrelerinin katılabileceği ortak bir çabayla, yurdumuzun sorunlarına bilim ışığında açıklık getirmek, toplumumuzu doğru yorumlamak ve doğru devrimci eylem çizgisini saptamak, bunu savunmak olacaktır.

Bir siyasî örgütle ilişiğimizin bunlarası, emekçi Türk halkının sınıf çıkarlarının doğru saptanması ve geliştirilmesi gibi savunulması dışında hiçbir kişisel siyasî amaç gütmeyişimiz ve bugünkü burjuva parlemantarizmi ortamında, küçük politikacılığın, gerçek devrimci bir tutumla bağdaşmadığını iyice kavramış olmamız, bizim, Türk solunda güçbirliğini gerçekleştirmede önemli katkılarda bulunmamız şanslarını arttıran etkenlerdir.

Sınırlı maddî olanaklarla yüksek bir amaca yöneldiğimizi bilmekteyiz. Ama devrimci bilincimizin, derin yurt sevgimizin, bilime ve gerçeğe saygımızın, kutsal saydığımız bu görevin üstesinden gelmemizi sağlıyacağına inanıyoruz.

TARİHSEL KÖKLERİMİZ

Türkiyede sol akımın bir geçmişi, bir tarihi vardır. Bu akımın öncülerine ve özellikle, solculuğun çok çetin bir meslek olduğu yıllarda, emekçilerin davasına yürekle sahip çıkmış olanlara derin bir saygı taşımaktayız. Nasıl ki Bedrettin'den Mustafa Kemal'e Pir Sultan'dan Nazım'a kadar, tarihimizde Türk toplumunu ileriye yöneltme yolunda çaba göstermiş olan tüm ulu kişilere karşı saygı taşıyorsak... Biz gelmiş geçmiş tüm devrimci akımları dayanak saymaktayız. Biz Türk devrimciliğini bugünün koşullarında sürdürenleriz. Türk solculuğu, ayaklarını tarih toprağından kesik yeni bir moda değildir.

EN BÜYÜK TARHSEL ETKEN: SOSYALİZM

Çağımızda Türk toplumunun en büyük gerçeği, Türkiye'de sol akımın gelişmesi sonucunda meydana gelen sosyalist potansiyeli, en önemli tarihsel etken durumuna varmış bulunmasıdır. Tüm ezilen dünyada ve özellikle Türkiye'de bütün yollar sosyalizme varmaktadır. Kim bu sosyalist potansiyeli, bu en büyük tarihsel etkeni gerektiği gibi değerlendiremiyorsa, onun hesapları yanlış çıkacak, sonu hüsran olacaktır. Ama şunu da iyi anlamalıyız ki, Demirel Türkiyesinin hemen önündeki devrimci adım, Sosyalist Devrim değildir.

TAM BAĞIMSIZ, TAM ÖZGÜR BİR TÜRKİYE UĞRUNA!

Türkiyemiz bugün emperyalist dünya sistemi içinde bir ülke, feodal kalıntıları hâlâ bağrında barındıran geri bir tarım ülkesidir. Böyle ülkelerde, ekonomiye ve dolayısıyla politikaya genellikle Emperyalizm - Komprador sermayesi - Feodal ağalık düzeni üçlü ittifakı hükmeder. Türkiye de bu bakımdan bir istisna değildir. Bu duruma göre, Türk toplumunun önündeki ilk devrimci adım, bir avuç asalak dışında, proletaryasıyla, küçük burjuvazisi ve aydınıyla, giderek, şu anda değilse bile, güçlü bir devrim hareketi karşısında, kompradorun etkisinden kurtulup bir süre için Demokratik Devrim saflarında yer alması mümkün olan millî burjuvazisiyle, tüm Türk ulusunun, her içtenlikle «Türküm!» diyenin, elele, omuz omuza, güçbirliği halinde gerçekleştireceği **Antiemperyalist ve Antifeodal Demokratik Devrimdir.** Bugün Türkiye'de devrimci savaş, emperyalizme ve yerli işbirlikçilere karşı, tam bağımsız bir Türkiye uğruna, tam demokratik bir Türkiye uğruna, **Demokratik Devrim** uğruna savaştır.

Biz, tarihin diyalektik bir süreç içinde, aşama aşama geliştiği bilimsel gerçeğine inanmaktayız. Ve bir yüzünde «Sektarizm» yazan madalyanın, öteki yüzünü çevirince «Taviz ve Oportünizm» yazısının okunduğunu bildiğimizden, emperyalizme karşı cepheyi bölücü nitelikte, bilime ve gerçeklere aykırı sol gevezeliklerin kesin olarak karşısındayız.

EN TUTARLI DEVRİMCİ GÜÇ: KENT VE KÖY EMEKÇİLERİ

Türkiye gibi bir ülkede, öteki devrimci güçlerin önemini, ve özellikle küçük burjuva bürokrasisinin (asker, sivil aydın zümrenin), devrimci bir tutumu temsil eden milliyetçiliğini küçümsememekle brlikte, biz, demokratik devrimde olsun, onu izleyecek olan sosyalist devrimde olsun, kent ve köy proletaryasının en tutarlı, en güvenilir devrimci güç olarak Türkiye'nin tarihsel gelişmesine damgasını vurmasının gereğine inanmaktayız. Devrimde önderliği, en tutarlı devrimci gücün ele alması, bizce devrim yolunda ilerlemenin tek güvencesidir. Kent ve köy emekçileri, tarihin kendilerine yüklediği bu göreve, ancak yüksek bir bilinç ve örgütlenme düzeyine erişmekle sahip çıkabilirler, ve bu önderliği ancak bu yoldan öteki güçlere kabul ettirebilirler.

TÜRK SOLU, Türk emekçilerinin bu yüksek bilinç ve örgütlenme düzeyine ulaşmalarını sağlamak amacıyla payına düşen uyandırıcı ve bilinçlendirici eylemi yerine getirmeyi görev sayacaktır. Ancak bu tutumumuz, bizi, dar görüşlü bir «ouvrierisme»'e sürüklemiyecektir. Asker, sivil aydın zümrenin geleneksel ilericiliği ve şimdiye kadarki sosyalist bilinçlenme ve örgütlenmede, yurdun her köşesine dağılmış olan aydınların önemli katkısı, Türk toplumumunun göz önünde tutacağımız bir gerçeğidir.

GERÇEK ÖZGÜRLÜK ORTAMININ YOKLUĞU MİLLİYETÇİ SAFLARI ZAYIFLATMAKTADIR.

Türkiyede biz henüz demokrasi uğruna, gerçek özgürlük uğruna savaşın başındayız. Anayasamızın halk açısından yorumlanarak uygulanması, ve biçimsel parlemantarizmin gerçek demokrasiye dönüştürülmesi işi, henüz başarılması gereken, önümüzdeki bir iştir. Bugün Türkiye'de ancak ünlü 141 inci ve 142'inci maddeler gibi faşist kanunlar gölgesinde solumsu particiliğe izin vardır. Gerçek demokrasiyle bağdaşmayan bu durum, Türk solunun tüm bölümlerinin, örgütler biçiminde ifadesini bulmasına engel olabilmektedir. Türkiye'de gerçekten demokratik ortamın henüz yaratılamamış oluşu, gerici güçlerin işini kolaylaştırmakta, milliyetçi safları zayıflatmaktadır. Onun için gerçek özgürlük uğruna, gerçek demokrasi uğruna savaş, her Türk yurtseverinin savaşıdır. TÜRK SOLU bu savaşta yerini almakta kusur etmiyecektir.

DEVRİMCİ EYLEMİN KILAVUZU: DEVRİMCİ TEORİ

Türkiye'de gerçekten demokratik bir ortamın yokluğu, emekçi Türk halkının davasının yolunu kesen en büyük engeldir. Özgür ve ferah bir ortamda, herkes, kendi siyasî kimliğiyle ortaya çıkar ve Türkiyenin sorunlarına çözüm yolları ileri sürer. Herkes yeteneğince ortak çabaya katkıda bulunur. Böyle olumlu bir ortamda aldatmacalar geçer akçe olmaz. Devrimci teorinin eylem kılavuzu olarak önemi tüm açıklığıyla belirir.

TÜRK SOLU, devrimci teorinin, doğru eylem çizgisini saptamada büyük öneminin bilinciyle devrimcilerin ve özellikle genç kuşakların teorik eğitimine yardımcı olmayı görev sayacaktır.

Bizce Türk Solunun doğru siyasî çizgisi, devrimci teorinin Türkiye'nin özel koşullarına, Türkiye'nin ulusal gerçeğine uygulanmasıyla varılan teorik ve pratik sentezden başka şey olamaz. Onun için biz devrimci teoriyi ey-

devamı sayfa 7 de

TAM BAĞIMSIZ
GERÇEKTEN DEMOKRATİK TÜRKİYE İÇİN

TÜRK SOLU

EMPERYALİZME İŞBİRLİKÇİLERİNE ... KARŞI
DEVRİMCİ DAYANIŞMA
ULUSAL GÜÇBİRLİĞİ

BU SAYIDA

A. Nesin
S. Karaman
E. Başar
Balaban
H. Kıvılcımlı
Sartre

başyazı

Türk Solu'nun görevi, demokratik devrimi gerçekleştirmektir.

TÜRK SOLUNUN SORUNLARI

Suphi Karaman
Tabiî Senatör

Yönetim amacı toplumu mutluluğa kavuşturmaktır. Her çeşit yönetim, toplum karşısında kendi faziletini savunur. Bunu ispatlama çabasındadır. Sosyal ve ekonomik politika tartışmalarının, kısaca politik tartışmaların özünü teşkil eden bu çabalara rağmen tarih içerisinde ve bugün, toplumların ulaştıkları mutluluk düzeyi aynı değildir. Yöneticiler, uygulama ve özellikle yönetimin biçimi bu ayrıntının başlıca etkenleridir. Birinci ve ikinci etkenler, toplum yaşantısının akışı içersinde geçici nitelik taşıyan, değişken ve soyut faktörlerdir. Üçüncü etken yani yönetimin biçimi, sistemleri, rejimleri karekterize eden ve oldukça devamlılık gösteren somut faktördür. Belirli süreler sonunda toplumların farklı mutluluk düzeyine kavuşabilmeleri, çeşitli yönetimlerin faziletlerinin aynı olmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Politik kavgaların nedeni de burada toplanmaktadır.

Türk toplumunun son yüzelli yıllık yaşantısı bilim ve teknikte yükselme, batılılaşma çabaları ile geçmiştir. Yabancıların kapitalist ve emperyalist emellerinden korunmak üzere bünyeyi kuvvetlendirmek için yapılan bu çabaların her birinde aydınlarımız öncelikle hürriyet savaşı vermekle karşı karşıya bırakılmışlardır. Hürriyetleri kısıtlama veya yok etme çabaları altında, yalnış bir ekonomik politikanın kamu oyundan saklanması, çıkarcı düzenin meydana getirdiği sosyal dengesizliğin tartışılmasının önlenmesi daima düşünülmüştür. Toplum yararına her ileri harekette, her yenileşme hareketinde eski düzenin kilit noktalarında bulunan bir mutlu azınlığın işlerinin bozulması da sosyolojik bir sonuçtu. Bu nedenle, toplum yaşantısının ekonomik kilit yerlerinde bulunanların sahip oldukları politik güçten ötürü, yükselmenin ve ilerlemenin öncüsü Türk aydını, her dönemde, çetin hürriyet savaşı vermek zorunluluğunda kalmıştır. Toplumu mutluluğa götürecek her yolun başında, önce hürriyetleri kısıtlıyan barajlar aşılmıştır. Zulmün kaleleri yıkıldıktan, hürriyetin ışığına kavuşulduktan sonradır ki, fikir hayatında yeniden doğuşun, bilim ve teknikte yükselişin, toplum yararına devrimlerin çağına girilebilmiştir.

Son defa, hürriyetleri kısıklıyan barajlar 27 Mayıs'la yıkıldıktan sonra, 1961 Anyasası fikir özgürlüğünün geniş tartışma ortamına girilmiştir. Çeşitli sorunların yurt yararına olan ilişkileri ortaya konulmuş, politikanın fikir alanında seviye kazanması sağlanmış ve artık maskeler düşmüş olarak politik davranışların toplum önünde kamufle edilmesine imkân kalmamıştır. Elde edilen bu sonuç, hürriyetler mücadelesinin tarihsel çizisinde varılan bir noktadır. Bu noktadan toplumu mutluluğa ulaştıracak köklü devrimlere geçilebilirse, ancak o zaman, gelecek günlerde yeniden hürriyet mücadeleleri ile zaman kaybedilmemiş olacaktır.

Devrimler, hareketin geniş halk kitlelerine inandırılması ve indirilmesi ile köklü olur ve süreklilik kazanırlar. Aksi halde yüzeyde kalırlar. Hâkim sınıflar tarafından yıkılmasalar bile içi boşaltılıp işlemez hale ve etkisiz duruma sokulurlar. Diğer taraftan köklü devrimlerle mutluluğa kavuşmanın ilk aşaması olan demokratik devrim gerçekleştirilmiş olacaktır.

Türk Sol'unun görevi demokratik özgürlükleri korumak, halkın devrimlere inandırılması, devrim isteğinin halka indirilmesi, demokratik devrimin gerçekleştirilmesi ve toplumun mutluluğa ulaştırılmasıdır. Türk Solu'nun sorunları, Türk yurdunun ve toplumun içinde bulunduğu gerçeklerden başka bir şey değildir. Türk toplumunun ilerlemesine, yücelmesine engel olan nedenlerin tarihsel niteliği, bünyenin özel yapısı, jeopolitik icaplar Türk sol'una millî bir karakter vermektedir. Millî Türk Sol'unun ilham kaynağı kendi halkının yaşantısı ve yurdunun gerçekleridir. Toplum yararı bu yaşantıdan ve bu gerçekten çıkarılacaktır. Bugünkü toplum yararı, Türk yurdunun tüm bağımsızlık sorununu, yabancı sermayenin sömürücülüğünü, dış yardımların dış ve iç mekanizmasını, emperyalizmin uygulanışını, yeraltı servetlerini ve petrol'ü, toprak reformunu, sosyal adaletin ve sosyal devletin gereğini, millî gelirin dağılımını kapsıyan konularda olumlu çözüm yollarının aranması ve düşünülmesidir. Türk sol'unun bu sorunları 1961 Anayasasının kapsamında gerçek ifadesini bulmaktadır. Türk sol'u, milliyetçilik anlayışını, günün sorunlarına paralel bir idrak içinde kabul etmenin bilinci içersindedir.

Türk sol'u kendi faziletinin rahatlılığı içerisinde ilerlemektedir.

OLAYLAR

• BİR KARIŞ TOPRAK İÇİN

Silâhlanan 300 köylü, Toprak Tevzi Komisyonu'nun çalıştığı binayı kuşattı, arbedeler ve yaralanmalar oldu

12 Kasım günlü ULUS Gazetesi, Konya'nın Yunak ilçesine bağlı Odabaşı köyünde, Toprak Tevzi Komisyonu'ndan toprak isteyen köylülerin Gökpınar köylülerinin hücumuna uğradığını bildiriyor.

Gazetenin Anadolu Ajansından aktararak bildirdiğine göre, 300 kadar tahmin edilen silâhlı ve sopalı köylüler «Gökpınar köyünden Mehmet Polat'ın başkanlığında», Toprak Tevzi komisyonunun vazife gördüğü okulun etrafını kuşatmışlardır. Dört saat süren kuşatma esnasında arbedeler olmuş, Komisyon üyeleri muhtelif yerlerinden yaralanmışlardır.

Olay ancak Kulu ilçesinden gönderilen takviye jandarma kuvvetlerinin yardımı ile bastırılmış, soruşturmaya girişilmiştir.

Ajansın haberinde dikkati çeken kimi noktalar var.

Hareket her hangi bir toprak ağasına karşı değil, görevli toprak tevzi komisyonu üyelerine karşı, yani dağıtılmakta olan boş devlet arazisi ile ilgili olarak çıkmıştır. Bu durum, köylü hareketinin önemini küçültmez, çünkü bu hareketin de temelinde topraksızlık ve toprak yetersizliği ile birlikte bu işin hallinin bu günkü hükümeti aştığı kanısı yatar. Fakat seçilen hedefin yanlışlığı, bilinç eksikliğini de ortaya koyar. Araştırılsa, belki de bu köylülerin genel seçimde Adalet Partisine oy verdikleri görülecektir.

Sonra, gene topraksızlık ve toprak yetersizliğine bağlı olmakla birlikte, iki köy arasında hazine toprağını paylaşmak konusunda bir anlaşmazlık olması ihtimali fazla görünüyor. Gökpınar köylülerinin bir başkan etrafında düzenli hareketi, bilinçli bir köylü hareketi söz konusu olmadığına göre, ortak bir yarışma duygusu ya da ortak bir düşmanlık hissi ile hareket etmiş olmaları ihtimalini akla getiriyor.

Nihayet, meselenin mahalli kalması, geniş bir hareketin bir kesimi ile değil daha çok yerel bir tepki ile karşı karşıya bulunduğumuzu gösteriyor.

Demokratik hedefli köylü hareketlerinin hayli gecikmiş bulunduğu Türkiyemizde, benzer olayların üstünde dikkatle durmak, fakat anlamları ve önemleri konusunda soğukkanlılıkla yargılara varmak gerekiyor.

• KOLLA KENDİNİ JOHNSON

Önümüzdeki yıllarda, Amerika'nın daha birçok Vietnam'la karşılaşacağı anlaşılıyor

Johnson'un geçenlerde yaptığı bir konuşmada kullandığı şu sözlerin anlamı üzerinde dikkatle durulmalıdır:

«Bugün Amerika zengin, güçlü ve adaletli bir devlettir. Amerika, bu özellikleri demokrasiye bağlılığı sâyesinde elde etmiştir. Ve unutulmamalıdır ki, zenginliğimizin, güçlülüğümüzün ve adaletliliğimizin daha başındayız.»

Demek Amerika zenginliğinin başındadır daha! Şimdikinden zengin olmak, şimdikinden güçlü olmak ve asıl önemlisi, şimdikinden adaletli olmak çabasındadır!

Vietnam'da Amerikan uçaklarının her geçen gün bombardımanları biraz daha sıklaştırması, daha adaletli olmak için çaba harcandığını gösteriyor zaten... Vietnam halkı tamamen yok edilip, ülkenin her karışı yerle bir edilince, demokratik temeller üzerinde yeni zenginlikler sağlanacaktır! Bunun için daha çok insan öldürülmelidir, daha çok zulüm yapılmalıdır.

1967 yılının ilk yarısında, 170 okulun, 81 kilisesinin, 20 mâbedin, 28 barajın, bir o kadar da hastanenin bombalanması, bununla da yetinilmiyerek Çin Halk Cumhuriyeti sınırlarında soğuk şakalara kalkışılması, Johnson'u doyurmamaktadır.

Şurası artık kesinlikle bellidir ki, Johnson, mâsum halklar karşısındaki tavrını tâyin etmiştir: Washington'a bağlı olmayan rejimleri satın almaya kalkışmak ve bu yetmediği takdirde en zâlim metotları kullanarak tecavüz etmek...

Başkan seçimlerine Vietnam harbinden ötürü kaybedilmiş bir prestijle çıkmak, ya da Birleşmiş Milletlerde Batı blokunun bile gözünden düşmek dahi Johnson takımını kararından caydıramamaktadır.

Oysa, Emperyalizm aşamasında halklar iyice uyanmaya başlamıştır. Zâlimlerin saldırısı hangi ölçüde olursa olsun, emekçi kütleler gereken tedbirleri almaktadırlar. Önümüzdeki yıllarda Amerika yöneticilerinin birkaç Vietnam'la daha karşılaşacakları anlaşılıyor.

• ALMAN SOSYAL DEMOKRAT PARTİSİ KARIŞIYOR

Sosyalist teori ve stratejiden taviz verilmemesini isteyen muhaliflere karşı, yöneticiler «parti disiplinini bozanlara boykot» sloganını kullanıyor

Alman Sosyal Demokrat Partisi (SPD) içindeki kaynaşma, son haftalarda had safhaya gelmiştir.

Emperyalist sömürüye ister istemez ortak olan Batı Alman İşçi Sınıfını bile temsil edemiyecek duruma düşen SPD, devrimci güçlerin sert eleştirilerine uğramakta ve bu eleştiriler parti içinde de bir miktar yankısını bulmaktadır.

Amerika'nın dümen suyundan bir türlü ayrılamıyan, Hristiyan Demokrat Parti ile koalisyona katılıp, tâviz politikasını Katoliklerle birleşmeye kadar götüren parti genel merkez yöneticileri, huzursuzluğu örtbas edebilmek için yoğun bir propaganda kampanyasına girişmişlerdir. Sosyalist teori ve stratejiden tâviz verilmemesini isteyen muhaliflere karşı parti yöneticilerinin işlediği şimdiki tema «parti disiplinini bozanlara karşı boykot»tur. Genel Merkez yönetici kliğine bağlı görevliler, bu amaçla 15 Kasım'a kadar devam eden 20 günlük bir propaganda gezisini tamamlamışlardır. 41 ayrı seçim bölgesini dolaşan ve 15.000 mahalli parti yöneticisiyle görüşen genel merkezciler, umduklarını elde edememişler, «parti disiplini» yutturmacasını halka kabul ettirememişlerdir.

Görünüşe bakılırsa, Federal Almanya'da yaşıyan halkın sosyalist potansiyelini değerlendirmekte büyük aciz gösteren Sosyal Demokrat Parti, bu gidişle işçi sınıfının güvenini tamamen yitirecektir. Parti içindeki kaynaşma da bunun sâdece bir delilidir.

• ÖDÜL KAZANAN BİLİM ADAMLARI

Ödül alan bilginler emperyalist uşağı olmadıklarını sözleriyle doğruladılar

Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nun 1967 Bilim Ödülleri, 11 Kasım 1967 Cumartesi günü törenle verildi.

Sayın Cumhur Başkanı'nın, Meclis Başkanı Ferruh Bozbeyli ve Ana Muhalefet Partisi Başkanı İsmet İnönü'nün hazır bulundukları törenin açış konuşmasını Kurumun Bilim Kurulu Başkanı Ord. Prof. Cahit Arf yaptı. Ödül kazanan Türk bilim adamlarını tanıtan profesör, bilimin toplumdaki yerini ve dışarı giden bilim adamlarımızın oralarda buldukları daha uygun çalışma şartlarını belirtti.

Cumhur Başkanı, Ord. Prof. Bekir Dizioğlu, Prof. Dr. Turan Onat ve Prof. Dr. Cavit Erginsoy'a ödüllerini verdi ve kısa bir konuşma ile törenin anlamını belirtti.

Daha sonra ödül kazanan bilim adamlarımız birer konuşma ile dinleyicilere bilimin ve tekniğin ulaştığı aşamaları ve daha da önemlisi baş döndürücü bir hızla gelişme istidadını anlattılar.

Ord. Prof. Bekir Dizioğlu 'Tatbîî Kinematik ve Makina Dinamiğinde Yeni İlerlemeler'i, Prof. Dr. Turan Onat eski bir mühendislik dalında, Mukavemet'te, yeni gelişmeleri haber verirken inşaat malzemelerinin nevi ve cinsinde husule gelen hızlı değişiklikleri cisimlerin Mukavemeti teknik dalında yeni gelişmeler doğurduğunu, bilim ve tekniğin baş döndürücü hızını anlattı.

Bu konuşmacıların üzerinde birleştikleri önemli bir nokta, bilim ve teknikteki değişiklikleri izleyebilmek için Mühendislik öğretiminde her beş yılda bir müfredatın en az yarısının değiştirilmesi zorunluluğunu belirtmeleri oldu.

Prof. Cavit Erginsoy un çok özenli konuşması, Katı Hal Fiziğini, bize, temel araştırmalarla teknoloji arasında köprü olarak tanıtmakla başladı. Anadolu'da sekiz bin yıl önceki teknolojinin başarılarını anlattı. Dalga Mekaniği veya Kuantum Mekaniğinin bulunmasının bir dev adım olduğunu söyledi. Yurdumuzda bu konularda yapılan ve ilerisi için hazırlanmakta olan çalışmalardan bahsettikten sonra toplum yapımız ve hayat mücadelemiz bakımından çok önemli bir soruna parmak basarak şunları söyledi:

Son olarak şunu söylemek isterim: Temel bilimin ve araştırmanın memlekitimiz için bir lüks olduğu doğru değildir. Endüstrileşmek yoluyla gelişmeğe karar vermiş isek bunun dayandığı teknik bilgiyi ilelebet «anahtar teslimi» alabileceğimizi sanmamalıyız. Teknolojinin bir ülkenin kendi bünyesinde yerleşmesi, o topluma malolması ne ile mümkündür? Bunu bilim araştıma ortamını yaratmadan başarmış bir ülke tanıyormusunuz?

Çok geriye veya çok uzağa gitmeğe lüzum yok. 50 yıldaki teknolojik gelişmesi bütün dünyayı hayrete düşüren Sovyetler Birliğinde 1918 Nisanında yani ihtilalden beş ay sonra Lenin, Bilimsel ve Teknik çalışmalar için bir plân taslağını kaleme alıyordu. Bu, bir politik renk veya idolojik bir doktrin icabı değildir. İlmin bir burjuva safsatası olduğu da pekâlâ o zaman iddia edilebilir. Sadece Ekonomik gelişmenin ve üretimin, bilimsel araştırmayla gayet sıkı bağlarını çok iyi anlayan bir liderin davranışıdır. Her şeyi bir yana bırakalım. Bilim ve Araştırma ortamı sadece Mühendislerin eğitimi için dahi kaçınılmaz bir faktör haline gelmiştir. Kaldı ki temel bilim ve araştırmanın beslemediği bir teknolojinin gelişemediği, kısırlaştığı ve kendinden bekleneni topluma veremediği de bir gerçektir.

Ülkemizde endüstri ve teknolojinin geleneği çok kısadır. Bilimin geleneği ise daha yeni oluşum halindedir. O içindir ki bugün: «Bize bilim adamı lazım mı?» gibi, «Araştırma az gelişmiş memleketler için gerekli mi?» gibi sorular tartışılabiliyor. Bu ilkel soruları artık cevaplandırıp, bunların ötesine geçmeliyiz. Önümüzde iki ışık vardır: Yarının Türk bilim adamını da bu soruları bugünkü gibi tartışmağa devama mahkum etmek yahut da onların, toplumlarına hizmet eden umutlu ve inançlı insanlarım iç rahatlığıyla Üniversitelerinde araştırma merkezlerinde ve laboratuarlarında çalışması için gerekli ortamı hazırlamak.

ATATÜRK VE ATATÜRKÇÜLÜK

Gerçek Atatürkçüler her zaman milli bağımsızlıkçı oldular. Bugün de gerçek anlamıyla milliyetçiler, antiemperyalistler Atatürkçü sayılır.

Marat'ın Büyük Fransız Devriminin, halka en yakın adamlarından biri olduğu bilinir. Mathiez'in, Şükrü Kaya tarafından dilimize çevrilmiş «Fransız İnkılâbı» adlı kitabında (İçişleri bakanlarının ihtilâl üzerine kitap çevirdikleri mutlu günlermiş onlar) 1790'ların ulu kişileri arasında Marat'ın bu vasfı belirtilir. Montagne grupunun Robespierre gibi Saint Juste gibi devrimcilerinin çok kez solundadır Marat. Gerici güçlerin onu öldürtmesinin nedeni de budur. Marat'ın öldürülüşü de bilinen bir hikâyedir.

Ama pek bilinmeyen, ya da pek az bilinen bir şey varsa, o da Thermidor'cuların, yani 1796'da Fransada en devrimci güç olan Jakobenleri deviren karşı - devrimcilerin, bir süre Marat'ya sahip çıkmalarıdır. Robespierre'i ve arkadaşlarını giyotine gönderirken Marat'nın büstleri ve resimleriyle Paris'in dörtbir yanını süslemeleridir. Bu aldatmaca, Thermidor gerici hareketinin gerçek anlamını bir süre için halkın gözünden gizlemeye yaramıştır. Bunun başka örneklerini, yani bir ölünün adının, sağken karşısında durduğu güçler tarafından siyasî maksatlarla kullanılmasının başka örnekleri de vardır tarihte.

Bu bakımdan 1960'lar Türkiyesinin Thermidorcularının tutumu, 1790'ların Fransız Thermidorcularınınkinden pek farklı değil. Bizde kötüye kullanılan ad, Atatürk'ünküdür. Türkiye'de hemen hemen hiçbir siyasî çevre, hiçbir akım yoktur ki onun adını bayrak edinmeye kalkmasın.

Türkiyenin içine düşürüldüğü bağımlı durumdan çıkar sağlayan sermaye çevreleri «Atatürk'ün izindedirler».

Ortaçağ kalıntısı ağalık düzeninin savunucuları, «Atatürk'ün izindedirler». Sömürücünün her çeşidi onun izinde! Gericinin her cinsi onun izinde!

Atatürk bundan yüzyıllarca önce yaşamış olsaydı, bu durumu doğal karşılayabilirdik. Bugün İsa adına sosyalizm yapanlar da var, malî sermayeyi savunanlar da; bugün Peygamber adına Amerikan petrol tröstlerinin çıkarları yürütüldüğü gibi, Arap sosyalizmi denen akım Peygamberi dayanak sayıyor.

Ama Atatürk bizim çağımızın adamıdır. Emperyalizm çağının, sosyalist devrim çağının, millî kurtuluş savaşları çağının adamı... Onun çağımızın başlıca meseleleri karşısında belirli bir tutumu olmuştur, bir eylemi olmuştur. Ve bunlar açık seçik ortadadır.

Nedir bunlar?

Atatürk emperyalizm çağının, Emperyalizmin boyunduruğu altına alıp sömürdüğü geri kalmış bir Doğu ülkesinin çocuğuydu. O, bu sıfatıyla, yurdunun kaderine razı olmamış ve emperyalizme karşı isyan etmiştir. Çağdaş tarihte ilk başarılı millî bağımsızlık savaşının başındaki adamdır Atatürk. Atatürk'ü bu niteliğinden ayırdık mı ortada Atatürk diye birşey kalmaz.

Onun için Atatürk'e ancak, emperyalizme karşı duranlar sahip çıkabilirler. Ancak onlar, Atatürk'ün yolunun doğrultusunda yürüdüklerini iddia edebilirler.

Atatürk, iktidarda olduğu sürece, bütün eylemi Türkiyede demokratik devrimi gerçekleştirme yönünde olmuştur. «Türkiyeyi çağdaş uygarlık düzeyine ulaştırmak» tan kasıt budur.

Demokratik devrim emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine karşı, ve bunların tarım bölgelerindeki ortakları feodal ağalara karşı yapılır. Kemalist politika da genel çizgileriyle bu iki sınıfı karşısına almıştır.

Onun için Atatürk'e ancak işbirlikçi sermaye çevrelerine ve sömürücü ağalık düzenine karşı duranlar sahip çıkabilirler. Ancak onlar Atatürk yolunun doğrultusunda yürüdüklerini iddia edebilirler.

Kemalist reform hareketinin üst yapıda kaldığı, feodalizme karşı ancak ideolojik alanda mücadeleyle yetinildiği ileri sürülebilir ve eleştirilebilir. Kemalist iktidarların iktisadî politikalarının her zaman güdülen siyasî amaçlarla bağdaşmadığı, tutarlı olmadığı da iddia edilebilir. Ama birşey iddia edilemez: Atatürk'ün ve gerçek Atatürkçülerin bilinçli olarak Türk millî bağımsızlığına gölge düşürecek olan bir davranışta bulunmadıkları...

Mustafa Kemal ve çevresindekiler 1920'lerde, İzmir İktisat Kongresinden sonra serbest teşebbüscü bir iktisat politikası yürüttüler; ama hep bir Türk millî burjuvazisi yaratabilecekleri umuduyla. Çıkarı emperyalizminkine karşı g ü ç l ü bir millî burjuvazi. Bu umutları gerçekleşmemiştir. Dış ve iç konjonktürler yüzünden Devletçiliğe döndükleri zaman da, yapmayı umdukları herhalde olandan başkaydı.

Evet gerçek Atatürkçüler herzaman millî bağımsızlıkçı oldular. Ve bugün de ancak gerçek anlamıyla milliyetçiler, iktisadî anlamıyla milliyetçiler, anti-emperyalistler Atatürkçü sayılırlar.

Yabancı üsleriyle, komprador - feodal ağa egemenliğiyle bugünün düzeni içinde rahatlık duyanlar, Atatürk'ün adına ağızlarına alamazlar.

Yarma inanıyorsak, Türk toplumunu bugünkü zorunlukların ötesinde görebiliyorsak bu ikinci şıkkı seçmeğe mecburuz. Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu bunu yapmağa çalışmaktadır.

Hayata bilimden ve teknikten başka «mürşit» tanımayan Atatürk'ün ölüm yıldönümünün ertesi gün yapılan böyle bir törende söylenen bu sözler, ödül kazanan bilim adamımızın düzeyini, bir de ödülü dağıtan Kurumun emperyalizme hizmet etmediğini anlatmaya yeter. Anlayabilecek olanlara tabiî..

• ÖĞRENCİLERİN YÜRÜYÜŞÜ

İstanbul'dan Ankara'ya yürüyüşe çıkan gençler, özel yüksek okulların devletleştirilmesini istiyor.

Özel yüksek okulların kurulmasının Anayasaya uygun olup olmadığı tartışmaları yerini özel yüksek okulların yararlı ve kaliteli olup olmadıkları konusuna bırakalı çok olmadı; yurdun bütün üniversitelerinde okuyan gençler, özel yüksek okulların devletleştirilmesi isteği ile ortaya çıktılar. Bu isteği temsil eden ve İstanbul'da okuyan bir grup da, isteği bir eylem haline getirmek amacıyla, İstanbul'dan Ankara'ya uzun bir yürüyüşe çıktı.

Gençlerin haklı olduğu, tartışma götürmez. Metin Toker'in desteklemesi değil, fakat Millî Eğitim Bakanı İlhami Ertem'in karşı çıkması ve karşı çıkarken kullandığı dil, gençlerin isteğinin ne kadar haklı olduğunun kanıtıdır. «Özel yüksek okullara karşı başlayan hareketin özel mülkiyete karşı olduğu, Marksist koku taşıdığı vs. vs.» artık önleyici gerekçeler olmaktan çoktan çıktı.

Yalnız bu itirazın gençleri uyarması gereken önemli bir noktası var: kendi alanlarıyla ilgili ve elbette haklı olan bu ve benzer istekler genel bütün içinde yerine konmadıkça asıl hedefe ulaşamaz. Tıpkı öğretmenlerin meseleleri gibi, yüksek öğretim öğrencilerinin meseleleri de ancak emperyalizme ve derebeylik kalıntılarına karşı yürütülen geniş kapsamlı ve uzun vadeli mücadele içinde asıl amacına, yani yurdumuzda yüksek öğretim sorununun çözümlenmesi sonucuna varabilir.

Evet, yürüyelim arkadaşlar! Ama Ankara'da durmayacağımızı bilerek...

• ÇAĞDAŞ TÜRK MÜZİĞİ ŞENLİĞİ

Gerçek Türk Müziğini yaratmak yolunda TRT olumlu çaba gösteriyor.

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana, teokratik değer ölçülerinden sıyrılarak sanat alanında bir hayli yol aldığımız bir gerçektir. Sanatın bütün dallarında, özellikle edebiyat ve plastik sanatlarda elde ettiğimiz sonuçlar, halkımızın nasıl engin bir yaratıcı güce sahip bulunduğunu tanıtlamaya yetiyor. Bugün, göğsümüzü gere gere, edebiyat ve plastik sanatlarda çağdaş düzeye eriştiğimizi söyliyebiliriz. Romanlarımız yedi düvelde sevilerek okunuyor, oyunlarımız oynanıyor ve okunuyor; ressamlarımız ve heykeltraşlarımız, birkaç onyıllık geçmişi bulunan bir çabanın tanımı içinde, resimlerini, heykellerini çekinmeden sergileyebiliyor. O yedi düvel, Türk halkı adına konuşan eserlerin varlığından haberdar.

Ama ya mimarî ve müzik alanlarında? Örneğin edebiyattaki büyük gelişmeye, «bu da müziğimiz, bu da mimarîmiz» diyerek bir paralel çizebilir miyiz? Hayır. Nedeni de apaçık bu durumun: Edebiyat ve plâstik sanat dalları, emekçi sınıfların sesini dile getirebilecek olanakları kendi kendine sağlıyabilecek soydan alanlar. Yazar, tükenmez kalemi ve samanlı kâğıdı eline aldığı gibi halk adına konuşabiliyor. Ressam, fırçasıyla boyalarını yanıbaşında bulundurdu mu, söylüyor söyliyecegini. Gelsin mimarımız da, «halkımızın mimarisi işte budur» diye koysun yapıtını ortaya. Koyabilir mi? Bestecimiz, çağdaş olanaklarla donanmış bir parçayı «halkımızın müziği işte budur» diye duyurabilir mi? Bu alanların zorunlu isterleri, halk adına konuşan sanatçının kişisel çabasıyla yerine getirilir cinsten değil! Hâkim sınıflar ise, halk adına bu olanakları açmıyor sanatçıya. Türk müziği, Cumhuriyetin kuruluşundan beri, kısır bir döngünün içinde bocalayıp duruyor.

Ama şurası da besbelli ki, müzikçilerimiz, halkın sesini duyurmakta romancımızdan, oyun yazarımızdan, ressamımızdan aşağı kalmak istemiyor. Kafası, duygusu, yüreği dolu bestecilerimizin. Bırakılsa, bütün çiçekler birden açacak...

TRT, Çağdaş Türk Müziği Şenliğini hazırlamakla, Türk bestecisine halkımızın adına konuşmak olanağını biraz olsun veriyor.

Şenlikte gördük ki, Türk bestecisi kısıtlı bir süre içinde kendi halkının değerlerinden yararlanarak eserler vermeyi başardı. Giderek, çağdaş türk müziği repertuarının çok genişliyeceğini umuyoruz. Öte yandan, TRT, bu eserlerin ilk kez kendi orkestramızda icra edilmesini sağlamakla, hem besteci - orkestra, hem de orkestra - halk ilişkisinin sağlam temellere nasıl oturacağını örnekledi. Bu soy adımlar, müzik denince hemen düşünülüveren bir imajı, «kürklü ve elmaslı bayanların giyim gösterisi» imajını zedeliyecek.

TRT'yi davranışından ötürü kutlarız.

Sanatçılar ise, zaten kutlu insanlardır...

araştırma

ANAYASA MAHKEMESİNE VERİLMESİ GEREKEN U

YASAK KİT

AZİZ NESİN

Yazımın başlığını «Bir rezâlet» koyacaktım. Ama okuyanların, «Rezâlet bir taneyse, başımızın üstünde yeri var, bal börekle besleriz» diyeceklerini düşündüm de başlığı değiştirdim.

Polisler, evimi son arayışlarında, bavullarla kitaplarımı alıp götürdüler. Sonra da gazetelere, bir çok suçlamaları arasında, evimde yasak, zararlı kitapların bulunduğunu da haber olarak bildirdiler.

Bu olaydan sonra, yasak ve zararlı kitap hangileridir diye düşünmeye ve bunu araştırmaya başladım. Bu konu, evinde kitap, dergi, gazete bulunan herkesi ilgilendirir. Kitaplarınızdan hangilerinin yasaklanmış olduğunu biliyor musunuz? Oysa bilmeniz gerekir. Yoksa, bilmeden suç işlemiş olursunuz.

Bir kitap nasıl, kimlerce yasaklanır? Kendisi de bakanlık etmiş olan sayın Bülent Ecevit'in, deneyimlerinden de yararlanarak, 1 Mayıs 1965 de Milliyet Gazetesinde yayınlanmış «Sansür» başlıklı yazısından şu parçayı okuyalım :

«Eskiden de Resmî Gazete'lerde, «İlişik listede adları yazılı matbuaların Türkiye'ye sokulmasının ve dağıtılmasının yasak edilmesi... 5680 sayılı kanunun 31 inci maddesine göre, Bakanlar Kurulunca kararlaştırılmıştır.» haberlerini okuyunca, biraz içim burkulur, biraz kuşkulanırdım. Çünkü bu kitap ve dergilerden çoğunun, dost ve demokratik batı ülkelerinde yayınlanmış, iyi, ünlü yazarlarca yazılmış olduğunu gördükçe, o ülkelerde, o kalemlerden o kadar çok sayıda «zararlı» eser çıkmasına şaşar kalırdım. Bu kararların hangi ölçülere göre ve nasıl alındığını merak ederdim.»

Sayın Ecevit, Bakanlığı sırasında bu merakını giderme olanağı buluyor. Yasaklanması için, aylarca önce Yunanistan'da yayınlanmış bir dergi geliyor Bakanlar Kurulu'na. Niçin yasaklanacak? Çünkü içinde, Aziz Nesin'in Türkçeden çevrilmiş bir hikâyesi var.

Sayın Bülent Ecevit, bu olayı, yazısında şöyle anlatıyor :

«Sayın Aziz Nesin'in bir hikâyesini Rumcaya çevirerek yayınlayan bir Yunan dergisinin, Türkiye'ye sokulması, gene çıkışından aylar sonra, yasak edilecekti. Oysa aynı hikâyenin Türkçe aslı Türkiye'de çoktan yayınlanmış, yıllardır kitapçılarda satılıyordu.»

Şu olay, bizdeki kitap yasaklamanın saçmalığını göstermeye yeter. Ama bu konuda bundan büyük saçmalıklar da yapılmaktadır.

Bakanlar Kurulu kararıyla kitaplar yasaklanır. Sonra bu yasaklama kararları, Resmî Gazetede ilân edilir. Demek ki, yasak yayınların bilinmesinde hiç bir gizlilik yoktur. Tersine, bunların bilinmesi gerekir. Gelin görün ki, bu yasak yayınları içinde toplayan kitap basılmış ama gizli tutulmuştur.

Her aklı başında, her mantıklı insanı şaşırtacak bir kitaptan sözedeceğim. Bu kitabın adı «Yurda sokulması ve Elden Ele geçmesi Yasak Yayınlar» dır. Böyle bir kitabın olması çok iyidir. Çünkü, bu kitaba bakarak, hangi yayınların yasaklandığını öğrenir, böylece suç işlemekten kurtuluruz. Ama bu kitabı bulamazsınız, çünkü gizlidir, kitabın üzerinde «Gizlidir» yazısı vardır. Bu saçmalık, az önceki örnekte gördüğümüz kitap yasaklama saçmalığından daha da baskındır. Bir kitap ki, yasak yayınların neler olduğunu sıralıyor, ama kendisi gizli. Böyle

İNCELEME

İSRAİL VE EMPERYALİZM

PAUL M. SWEEZY

İki yıl önce, dünyanın en kalabalık nüfuslu iki ülkesi, Hindistan ile Pakistan arasında haftalarca süren bir savaş olmuştu. MONTHLY REVİEW'da bu konuda baş yazı ya da başka herhangi bir yazı yayınlamamıştık; bu ihmalden hiç bir okuyucu da yakınmamıştı. Geçtiğimiz haziran ayında İsrail ile Arap komşuları arasında, hepsinin nüfusu toplamı yalnız Pakistan'ın nüfusundan bile çok az olan bu ülkeler arasında, bir kaç gün süren bir savaş oldu. Dergi yönetimi ile ilgili, Temmuz - Ağustos sayısının çok önceden plânlanmış bulunması ve Eylül sayısında da yazın başgösteren zenci ayaklanmalarını çözümlemenin ivediliği gibi, zorlayıcı sebeplerle İsrail - Arap çatışması konusunda bugüne kadar hiç bir şey yayınlamadık. Daha şimdiden bir çok okuyucumuz bundan yakındılar; biz de elimize geçen ilk fırsatta konuyu ele alıyoruz. Önümüzdeki sayılarda okuyucularımızın, bu mücadelede payı olan, karmaşık sorunları anlamalarına yardımcı olacak daha başka materyel verebileceğimizi umuyoruz.

Arap - İsrail çatışması, çok değişiktir. Arap dünyası, bütünü ile, Batı petrol emperyalizminin, kapitalist emperyalizmin bu en kârlı ve belki de en amansız şeklinin, başlıca faaliyet alanıdır. Amerika Birleşik Devletleri hükûmetinin resmî rakamlarına göre, 1965 yılında Amerika Birleşik Devletleri petrol kumpanyalarının dış yatırımlardan elde ettikleri gelir 1.789 milyon (bir milyar yedi yüz seksen dokuz milyon) dolar idi. Bunun 813 milyon doları, yani tamamının yaklaşık olarak yüzde 45'i, başlıca unsuru Arap olan Orta Doğu'dan gelmişti. Öte yandan İsrail ise Batılı kapitalistler için hiç bir zaman çok büyük bir kâr kaynağı olmamıştır; İsrailin esas itibarile yapma (sun'î) olan ekonomisinin desteklenmesi de, başlangıcından beri, gerçekten, çok pahalıya mal olmaktadır. Tam rakamların elde edilmesi zor, belki de olanaksızdır; ama genel büyüklükler dizisi içinde, son yıllarda İsrail, Batı devletlerinden bağış ve ödünç para olarak, Amerika Birleşik Devletlerinden mal ve eşya yardımı olarak, çoğu zengin olan Yahudilerin Yahudi örgütüne yardımları olarak yılda 250 milyon dolardan fazla para almaktadır. Sadece bu, İsrail halkına adam başına yılda 125 doları bulur ki çoğu Arap ülkelerinde insan başına düşen toplam gelirden fazladır. Yurt dışı yabancı ülkelerden içeri bu zenginlik akımı, daha yüksek bir teknoloji ile birlikte, İsrailin, komşularının yaşama düzeyinden bir kaç kat daha yüksek yaşama düzeyine sahip olmasının sebebini açıklar.

Batının, hepsinden çok da Amerika Birleşik Devletleri emperyalizminin İsraile gösterdiği bu cömertliğin sebebi nedir? Buna bir çok cevaplar önerilmiş, Batı'nın bozuk sicilindeki yahudi düşmanlığının doğurduğu suçluluk duygusu, Amerika Birleşik Devletlerindeki yahudi oylarının önemi, Kutsal Ülke ile ve İsrail halkı ile olan tarih, din ve ırk bağları ileri sürülmüştür; bunların hepsinde bir gerçek payı bulunduğunda da kuşku yoktur. Şurası benim için apaçıktır : İsrail, Orta Doğu'da, emperyalist devletlerin kendi çıkarlarına olduğunu kabul ettikleri bir siyaset izlemekte ve bir rol oynamakta olmasaydı İsrail'e ödünç, bağış ve hediye akımı büyük bir hızla hemen kururdu ve İsrail ekonomisi bunalımla karşılaşır, çökmesi de beklenirdi. Bu, İsrail'in bir tek emperyalist devletin, yada emperyalizmin sadece bir kuklasından ibaret olduğunu söylemek değildir; buna dikkat ediniz. Ülkenin tarihinde, durum böyle olsaydı açıklanması mümkün olmayacak pek çok şey vardır. Bizim söylemek istediğimiz, İsrail ile emperyalist devletlerin, bir bütün olarak ve uzun vadede, çıkarlarını esas itibarile birbirine paralel, çoğu zaman da özdeş olarak görmekte bulunduklarıdır.

Bunun da izahı, bence, şundan ibarettir : emperyalizm ve İsrail, her biri kendi sebepleriyle, zayıf ve bölünmüş bir Arap dünyasının sürdürülmesi esasına bağlanmışlardır. Her ikisi bakımından da bu bağlantının esası açıkça bellidir. Kuvvetli ve Birleşik bir arap ulusunun meydana gelmesi, dil, din ve genel tarihî geçmiş bakımlarından gerçekçi bir amaçtır. Böyle bir ulus petrol bölgelerini kısa ya da uzun bir zaman içinde, büyük bir olasılıkla da kısa bir zamanda millileştirecek ve petrol satışlarından elde edilecek gelirleri de — kokuşmuş azınlıkları besleyen ya da dev yabancı kumpanyalara efsanemsi kârlar ödenmesini sağlayan bir kaynak gibi değil — gerçek bir ekonomik gelişme programının temeli olarak kullanacaktır. Böyle bir gelişme ise Arap halk yığınlarına ne kadar yararlı olursa, uluslar arası petrol karteli için de o kadar öldürücü olacaktır.

İsrail'in ilgisi ve çıkarı değişiktir, ama daha az zorlayıcı değildir. İsrail, Arap ülkelerinin ekonomik sömürülmesinden hiç yararlanmaz; ama, sömürgeleştirici bir devlet olarak bizzat varlığı bile, Filistin Araplarından zorla toprak almasına dayanır ve kendi Siyonist niteliğine uygun olarak, Araplara karşı düzenli, prensipli «ırk ayırımı» nı uygular.

Arapların İsraile düşmanlığı, Afrika'da beyaz sömürgecilerin devletlerine karşı siyahların düşmanlığı ile aynı türdendir, onlar kadar da doğaldır. Bundan şu kaçınılmaz sonuç çıkar : kuvvetli ve Birleşik bir Arap ulusu, İsrail'e karşı, bugüne kadar karşılaştıklarının hepsinden son derece daha büyük orantıda bir tehdit ve tehlike olacaktır. Bu tehdit ve tehlikenin, İsrail.in ve İsrail taraftarlarının inanır göründükleri gibi, ülkenin ve halkın varlığınamı yoksa sadece İsrail devletinin ırk ayrımı güden niteliğine karşı mı yöneleceği meselesi, İsrail siyasetinin biçimlendirilmesinde hayatî ve kesin önem taşımaz. Çünkü her iki durumda da şimdiki Siyonist yönetici kurumun kendisini, haklı olarak, ölüm derecesinde tehlikede hissedeceği açıkça bellidir. İsrail halkının hayatına yönelen bir tehlike ve tehdit ve İsrail devletinin hayatına yönelecek bir tehlike ve tehdit çok büyük önemde olmayabilir, demek istemiyoruz. İsrailin sömürülen alt sınıfları nkfusun büyük çoğunluğunu meydana getirirler ve bunların çoğu Asya ya da Afrika kökenlidir; bunların yaşamaya devam etmekte çıkarları olduğunda kuşku yoktur. Devletin Siyonist niteliğini koruyup sürdürmekte bir çıkarları olduğu ise en azından şüphelidir, daha doğrusu, orada çıkarları yoktur.

Bu çözümleme (tahlil) doğru ise, bundan şu sonucun çıkarılması önlenemez : İsrail ile emperyalist devletler, birbirleriyle, genel olarak Araplara karşı değil (emperyalistler **«haddini» bilen** arapları severler), ama Arap dünyasında bulunan ve Arap ulusunu birleştirmek, güçlendirmek ve geliştirmek amacını güden **kuvvetlere** karşı **de facto** (filî) müttefiktirler. Her yerdeki bütün ilericilerin, köklü dönüşümlerden yana olanların ve emperyalizme karşı olanların, bütün içtenlikleriyle ve candan, işte **bu kuvvetler**'den, devrimci Arap milliyetçiliği kuvvetlerinden yana olmaları, bence, ilk esastır.

İsrail, Haziran savaşında yeniden önemli büyüklükte Arap topraklarını ele geçirmek ve elinde tutmakla, bu türden bir savaşta kendisini daha kolay vurulabilir hale getirmiş bulunuyor. Arap ülkeleri içinde halkın savaşı, şüphesiz, petrolün en çok toplaşmış bulunduğu geri krallıklarda ve şeyhliklerde en büyük hızla gelştirilebilecektir. En ilerici Arap ülkelerinin (Mısır, Suriye ve Cezayir) de halkın savaşına sahne olup olmayacakları, mücadele yaygınlaşıp yoğunluk kazandıkça rejimlerinin tutumunun evrimine bağlı olabilir. Bu rejimler, devrimi sözle olduğu gibi eylemle de desteklerlerse ve iç yönetimlerinde sola doğru giderlerse, emperyalizme karşı bir uçtan ötekine yönetilen geniş kapsamlı mücadelede pek çok önemli, olumlu bir rol oynayabilirler.

Bununla birlikte, İsrail'de olayların başka bir çizgi izleyebileceği umudu gene de vardır. Arap dünyasında milliyetçi mücadele biçimlerinin yerini devrimci mücadele biçimlerinin alması İsrail'e karşı Arap siyaset ve propaganda çizgisinde etki yapmamış olamaz. Arap devrimcileri, emperyalizme karşı gittikçe daha sert bir mücadele içinde, pekalâ, İsraillileri birleştirmek değil bölmek, ayırmak amacını güden bir çizgi kabul edebilirler. Bu tutum, çoğu da boş olan, İsrail'i yok etme tehditlerinin bırakılması ve devrimci dayanışma için İsrail proletaryasına başvurulması demek olacaktır; bu İsrail proletaryası, yukarıda belirtildiği gibi, Asyalı ve Afrikalı Yahudilerden meydana gelmektedir; bunların, dil ve genel kültür geçmişi bakımından, ülkeye egemen olan Avrupalı ve Amerikalı Yahudilerden çok, Araplarla olan ortak yönleri ağır basar. Şu sıralar bu gibi baş vurmaların pek az karşılık alması beklenebilir. Ama mücadele geliştikçe ve İsrail toplumunun çelişmeleri gittikçe derinleşip bugünkü ulusal ve uluslararası çerçeve içinde çözümlenemez hale geldikçe durum değişebilir. Her halde yurtlarının bugün izlediği yolun İsrailin gizli bağlaşma halinde bulunduğu emperyalist devletler tarafından yürünmekte olan yolu esas itibarile aynı olduğunu ve sadece felâkete görtürdüğünü anlayan İsraillilerin, umutların en iyisi, budur.

Edgar Snow 27 Şubat 1965 günlü **New Republic**'te Mao-Tse-Tung ile son görüşmesini anlatırken şöyle yazıyor : «Konuşmamız boyunca, istilâları ile Çin devrimini hızlandırdıkları ve bugün de Güney - Doğu Asya'ya benzer lütuflarda bulundukları için, yabancı saldırganlara tekrar tekrar teşekkür ediyordu.» Arap devrimi, bugün, beklendiği gibi hızlanmakta ise, Arap devrimcileri de İsraillilere böyle bir teşekkür borçlu değiller midir? Bunu görecek tarih görüşüne ve bunu söyleyecek filozof yaratılışına sahip Arap önderleri, çıkacak mı? İnsan çıkacağını umut ediyor, çünkü dünya, acı içinde, böyle daha çok devrimci önderler bekliyor.

Elbet benim bu yazımı ilgili savcılar okuyacaklardır. Kendilerine bildiriyorum : Son olarak Romanya'ya, arkasından da Sovyetler Birliği'ne gitmiş olan, Başbakan Süleyman Demirel, öbür bakanlar, birlikte bulunan parlâmento üyeleri, Nazmiye Demirel ve berberi ve gazeteciler, bunlardan hepsi de Bakanlar Kurulunun bu yasaklama kararını çiğnemişlerdir.

KEN UTANÇ BELGESİ

KİTAPLAR

AZİZ NESİN

yan kiştur. ıklı inözedecekokulma- Yayınası çok k, hanöğrenir, ruz. Aıkü giz» yazısı i örnekna saç- Bir kiolduğu- i. Böyle

lunca yurttaşlar, yasak yayınların ner olduğunu nasıl öğrenecekler? Bu itabı, siz de benim gibi görmüş olaydınız, neden gizli olduğunu, yurttaş ardan gizlendiğini anlardınız. Bu gizli itap, utanç verici saçmalıklarla doluur. Elbet böyle bir belge gizlenir, başa ne yapılabilir?

Polisin aldığı kitaplarımdan hangirini yasak yayınlar olduğunu öğrenneye çalışırken, sözü geçen bu gizli itabı elde ettim. Gizlilik bu denli saçnalığa dayanırsa, onun gizliliği kalnaz. Ve sözde gizli olan böyle bir bele de kolayca elde edilebilir.

Bu gizli kitap, İzmir Demiryolları Matbaası'nda 1965 de yayınlanmıştır. çinde, aşağı yukarı yasaklanmış dörtin yayın vardır. Bunlar abece sırasına göre yazılmıştır. Her yasak yayın arana boşluk bırakılmıştır ki, bu gizli itabın yayınından sonra yasaklanan ayınlar da bu boşluklara yazılabilsin. Bu gizli kitabın başındaki açıklamada nlatılmaktadır.

Yayın yasaklamada akıl almıyacak e genel hukukun özüne aykırı olan irşey daha var. Yayınları Bakanlar Kurulu yasaklar. Nasıl yasakladığını da, ayın Bülent Ecevit'in verdiği örnekte gördük. Ama bunun dışında, tek bana İçişleri Bakanlığı da dışardan gen herhangi bir yayını yasaklayabilir, asakladıktan sonra da, Bakanlar Kurulundan yasaklama kararı çıkarılır. şte, kitabın açıklaması:

«Yabancı memleketlerde basılıp zarlı yazı ve sözleri kapsayan kitap, azete, dergi, risale vesair basılmış kârtlarla harita, atlas ve plâkların yurta sokulmaları ve dağıtılmaları Bakanlar Kurulunca yasak edildiği gibi, akanlar Kurulundan acele karar alınak üzere İçişleri Bakanlığınca da asaklık kararı alınabilir.»

Yani, önce yayın yasaklanıyor, sonadan da yasaklama kararı çıkarılıyor. İski deyimle, alınan karar, eylemin makabline şâmil» oluyor. İçişleri Baanlığının yasakladığını bir yayını, onradan Bakanlar Kurulu yasaklamanı gerekli görmezse ne olacak? Bun açıklaması yok, çünkü buna ihtibile verilmemiş... Nitekim, yukaaldığım yazısında, yayın yasaklarını yeren Sayın Bülent Ecevit'in lığının yasakladığı bir yayını, ulu, akıl almaz yayın yasaklamaları apmıştır ve bu yasaklama kararlarına, Bülent Ecevit'in de imzası vardır. rneğin, bu yasaklamalardan biri de udur:

«Romanya'da yayınlanan bilumum matbualar, plâk, ses bantları ve benerleri, hangi dilde olursa olsun» yaaklanmıştır. Yasaklama kararının tahi, 25-10-1962.

Bu yasaklama kararındaki «Polona» yerine, Bulgaristan'ı, Çekoslovakı'yı, Doğu Almanya'yı, Arnavutluk'u acaristan'ı, Romanya'yı, Sovyetler irliği'ni de koyabilirsiniz; çünkü onr da, yukardaki gibi yasaklanmıştır:

«Arnavutluk'ta, Bulgaristan'da, Çeslovakya'da, Macaristan'da, Doğu manya'da, Romanya'da, Sovyet Rus'da yayınlanan bilumum matbualar, ık, ses bantları ve benzerleri her de, bu devletlerin veya bu devletle- hariçteki resmî, yarı resmî organ ajanları tarafından yayınlanan bium matbualar her dilde yasaktır.»

Elbet benim bu yazımı, ilgili savcı- okuyacaklardır. Kendilerine bildiriorum: son olarak Romanya'ya, arkaından da Sovyetler Birliği'ne gitmiş lan, Başbakan Sülayman Demirel, bür bakanlar, birlikte bulunan parlanento üyeleri, Nazmiye Demirel ve berberi, gazeteciler, bunların hepsi de, Bakanlar Kurulu'nun bu yasaklama kararını çiğnemişlerdir. Çünkü bunların hepsi de yanlarında, Romanya'da ve Sovyetler Birliği'nde basılmış, ya hediye olarak kendilerine verilen, yada satın aldıkları kitap, dergi, gazete ve plâkları Türkiye'ye getirmişlerdir. Gümrükten geçerken benim kendi fotoğraflarımı, çocuklarıma getirdiğim oyuncakları bile alan gümrükçüler, Romanya ve Sovyetler Birliğine giden bu heyetten, bu gibi yasak yayınları almamışlarsa, savcılar kendilerine sorsunlar; elbet bu saygı değer kişiler doğruyu söyliyeceklerdir.

Her türlü matbuanın yasaklanması ne demektir, ne korkunç şey... Bu yasaklamanın altına imzalarını atanlar, yaptıkları işi hiç düşünmediler mi? Matbua, basım makinasında basılmış herşey demektir. Örneğin, Polonya'dan kartpostal gelemez. Bulgaristan'dan, Sovyetler Birliği'nden, bu yasaklamaya göre, Türkiye'ye mektup gelemez, çünkü oralardaki zarfların üzeri basılıdır. Bırakalım herşeyi, bu yasaklamaya göre, hiç bir sosyalist ülkeden Türkiye'ye hiç bir mektup gelemez, çünkü zarfların üstündeki pullar da matbuadır. Ve çok tabii olarak, saçmalağı da aşan, Bakanlar Kurulunun bu yasaklama kararlarını, çok haklı olarak, bakanlar ve başbakanlar da dinlememektedirler.

Böyle bir yasak yayınlar kitabının elbet gizli olması gerekir; çünkü içinde dosttan da düşmandan da gizlenilecek kadar mantıksızlıklar var. En göze batanı da şu; Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana, yani kırkdört yıldır gelmiş ne kadar hükümet varsa, bunların yasakladığı bütün yayınlar bu kitapta yer almış, böyle bir akıldışı kitap gizlenmez de ne yapılır? Düşününüz, bu kırkdört yılda Türkiye'de neler olmuş, ne değişiklikler, ne düzen, ne politika, ne anlayış değişiklikleri, ama otuz yıl önce bir bakanlar kurulunun yasakladığı yayın bugün hâlâ yine yasak... Bu kitabı hazırlayanlar da, bu saçmalığı hiç olmazsa sezmiş olacaklar ki, yasaklama tarihlerinin en eskisi olarak 1952 yılını göstermişler; bundan eski tarihlerde yasaklanan yayınların yasaklama tarihlerini boş bırakıp yazmamışlar. Belki de utanmış olacaklardır. Birkaç örnek vereyim. Tarihi kitapta yazılmamış bir tarihte, belki 1940 larda alınmış şöyle bir yasaklama kararı var:

«Aram Khachaturian'ın oyun ve düetlerinden ibaret, İngiltere'de Kolombiya Plâk Şirketi tarafından yayınlanan Sovyet bestekârına ait plâklar...»

Bu yasağı okuyunca insan utancından yüzünü kapıyor.

Daha utanılacak olanını söyliyeyim, işte:

«Mavi Mineli Dünya üzerinde disk atan atlet resmi ve üst tarafında (F. M. J. D.) altında Sport Jeunesse) yazılı rozet», 5-9-1955 de yasaklanmıştır.

Bu gizli kitapta yalnız saçmalık, yalnız mantıksızlık değil, gülünçlü ve acıklı yasaklamalar da dolu; işte bir tanesi :

«Güvercin resmi taşıyan kartpostal...» Evet, yasaklama kararı aynen böyle... Bu yasaklamanın tarihi yok, belli ki, 1952 den önce... Şimdi siyasi polis nerde, kimde, üstünde güvercin resmi bulunan kart bulursa alacak ve siz böyle kartı birisine gönderir yada gösterirsiniz, suçlusunuz. Herhalde, yasaklanan bu güvercin resmi, Pikasso'nun yaptığı barış sembolü güvercin resmi olacak... Bu koca yeryüzünde, Türkiye'den başka, bu güvercin resminin yasaklandığı yer var mıdır? Acaba, bu işle ilgili olanlar da, bu yasaklamadan ötürü bugün benim gibi utanç duyuyorlar mı?

Herhangi bir karar, mantığa, akla, hukuka uygun değilse, nice zorlama olursa olsun, uygulanamaz. Nitekim bu gizli kitapta, öyle saçma yasaklamalar vardır ki, bugün uygulanamamaktadır. Birkaç örnek vereyim. 1950 de, Azizname adlı bir kitap yayınlamıştım. Bu kitaptan ötürü aleyhime dâva açıldı, beni tutukladılar, aylarca tutuklu kaldıktan sonra beraet ettim. Tabii, kitabın satışı serbest oldu. 1960 yılında, aynı kitabın, «Aziznâme 2» adıyla ikinci basımını yaptım, sekiz bin kitap satıldı. Şimdi de zamanım olursa üçüncü basımını yapacağım. Ama bu kitap, yani ilk basımı, Gizli Yasak Yayınlar kitabında yer almıştır. Demek, dâvâ açılınca, son CHP iktidarının Bakanlar Kurulu, bu kitap için yasaklama kararı aldı, o zamandan beri sözde yasaktır bu kitap... Beraet edilmiş, edilmemiş, kimin umurunda...

Nâzım Hikmet'in bugün ikinci, üçüncü basımı yapılan, bütün eski kitapları, yasak yayınlar arasında gösteriliyor. Yasaklanan yayınların çoğunluğu yerli ve yabancı sosyalist yayınlar... Birkaç örnek vereyim:

«Amerikan Monopollerine karşı Millî Bağımsızlık, barış, Millî servetimizi savunmak» Bu kitap 9.1.1954 de yasaklanmış. Benim çıkardığım birçok dergiler yasaklananlar arasında büyük yer alıyor. «1935 de yayınlanmış Karl Marks'ın GÜNDELİKÇİ İLE SERMAYE adlı kitabı», Lenin'in Fransızcaya çevrilmiş birçok kitapları...

Bu gizli Yasak Yayınlar kitabı, gülünçlüklerle de doludur. İşte biriki örnek:

«Süleyman Demirel'in karikatürize edilmiş fotoğrafını havi ve üzerinde beyaz at bulunan viski şişeli beyanname, 5.10.1965 tarihinde yasaklanmış.» «Şemsettin Yeşil'in yazdığı (Kızıllar niçin evlenmiyorlar, evlenenler neden çabuk boşanıyorlar) adlı kitap, 5.9.956 da yasaklanmış.»

En gülünçlerinden biri de şu:

«İki sayfadan ibaret Arap harfleriyle yazılı mektup... Yasaklama tarihi 3.10.1961» Nedir, ne mektubudur, kim kime yazmıştır, belli değil...

Şimdi size, bu gizli Yasak Yayınlar kitabından, tarihe geçmesi gerekli şaheser bir yasaklama kararını bildiriyorum:

«Süleyman Demirel'in Türkiye Masonlar Cemiyetine mahsus kayıt fişi fotokopisi, 5.10.1965 de yasaklanmıştır.»

Bu fotokopi birkaç dergide yayınlandıktan sonra, bu yasaklama kararı alınıyor, birkaç gün sonra da Masonlardan birisi, Demirel'in mason olmadığına değgin bir bildiri yayınlıyor.

Bu yasaklama kararından iki gün sonra da şöyle bir yasaklama kararı alınıyor:

«Başbakan Yardımcısı Süleyman Demirel'in masonluğuna ait fiş ve İnönü'nün önünde durur vaziyetteki resmi, 7.10.1965 tarihinde, 13417 sayılı kararla yasaklanmıştır.»

Benim evimden kitaplarımın çoğu, işte bu gizli Yasak Yayınlar Kitabına göre alınmıştır. Bu kitapta yasak olduğu yazılmamış olanlar için de, İçişleri Bakanlığı hemen bir yasaklama çıkarabilir, arkadan da Bakanlar Kurulundan yasaklama kararı alabilir.

Kısacası, bu kitap, 1967 Türkiyesi için, bir utanç belgesidir ve baştan sona Anayasaya aykırıdır. Partilerin hem bu yasakların, hem bu yasaklama yönteminin kaldırılması için, Anayasa Mahkemesine başvurmaları, boyunlarına borçtur.

ULUSAL AÇIDAN

YARIM YÜZYIL SONRA

ERDOĞAN BAŞAR

Falih Rıfkı, 1932'de yayınlanan «Moskova - Roma» kitabında, aynen şöyle yazıyordu :

«... Yeni Türkiye ve yeni Rusya ihtilâlleri üç dört sene farkla başlamıştır. Büyük ilerleyiş hamlelerimizin doğuracağı yeni cemiyetlerimizin manzaraları, ancak, metot ve teknik ve organizasyon farklarının neticesi olacaktır.

Hiçbir puta tapmıyoruz; hiçbir sistem zındanında mahpus değiliz. Nazariye ezbercisi değil, hayat ve mücadele adamlarıyız.» (S. 19)

Türkiye'nin askerî ve siyasî kurtuluşundan bu yana kırkbeş yıl, Sovyet devriminden bu yana ise elli yıl geçmiş bulunuyor.

Kemalist cumhuriyetçilerin o günlerdeki yazı organı Hakimiyet-i Milliyenin yetkili ve kudretli başyazarının bu sevimli meydan okuması ise otuzbeş yıl geride kalmış.

Durum, bugün, acaba nasıldır? «yeni cemiyetlerimizin manzaraları» nasıl görünüyor?

Sovyet Devrimi'nin ellinci yıl dönümü, Devrim'in başarıları konusunda pek çok yayın yapılmasına vesile verdi. Devrim'in lehinde ya da aleyhinde bulunanlar bir noktada birleştiler: bu sosyal devrim, Rusya'yı «eski rejim» ile kıyaslanamayacak kadar yüksek bir ekonomik, kültürel düzeye ve çok yüksek bir sosyal hayat standardına ulaştırmış bulunmaktadır. Sovyetler Birliği, bugün, her alanda en başta sayılan devletler arasında gelmektedir. «Yeni Rusya», dünya ulusları arasında, bütün ekonomi ve kültür alanlarında, birinci olmadığı konularda ikinci gelmektedir.

1932'lerin yarımlara umutla bakan «Yeni Türkiye»sinin devletçi başvekili İsmet 'Paşa' ise, 1964 yılında, çok değişik şartlar içinde gene T. C. Hükûmetinin başında iken, ulusumuzun «sosyal sefalet» içinde bulunduğunu açıkça söylemişti. Gerçekten de «Yeni Türkiye», bugün, Dünya Ulusları arasında, üretim gücü ve kültür düzeyi bakımından, sondan onuncu sıraları doldurmaktadır.

Sovyetler Birliği'nde Lenin'in kurduğu Parti, gene iktidardadır; kimi görüş ayrılıklarına ve anlaşmazlıklara rağmen, belli yolunda ilerlemekte, sosyalizmi bir dünya sistemi haline getirmek ve daha ileri aşamalara geçmek için çabalar harcamaktadır.

Türkiye'de ise Atatürk'ün kurduğu Parti iktidardan hayli uzaklarda görünüyor, 1932'lerin genç ve iddialı Kemalistlerinin tam karşıtı olan Adalet Partisi iktidardadır; bu partinin Amerikalılara aşırı bir sevgi beslediği bilinen, «mevcut düzen»in ne pahasına olursa olsun korunması taraftarı, özel sektörden yana, toprak reformuna ve başka ileri hareketlere karşı başkanı Süleyman Demirel «sosyalist» Sovyetler Birliğinin başarılarına övgüler dizmektedir. Emperyalist ülkelerin çizgisinde yürütülmeye çalışan Türkiye'ye sosyalist Sovyetler Birliğinden sağlanan sınaî yatırımlar Türkiye'nin kalkınmasına yardımcı olacak başarılar sayılıyor. Gerçekten de öyledir.

⁂

Rus halkının Türk ulusundan daha kabiliyetli, daha yetkin ve daha olgun olması ihtimali, akla gelir gelmez reddedilmesi gereken bir düşüncedir.

Gerçi Sayın Nadir Nadi «İki Sovyet Rusya» kitabında :

«Belki uzun kış aylarının gerektirdiği, belki de Stalin rejiminin zorladığı disiplin havası yüzünden Ruslar genellikle sabırlı, telâşsız, uysal insanlar.» (S. 19) diyor ama bunu başarıların sebebi olarak ileri sürmüyor. Kaldı ki, Stalin rejiminin zorladığı disiplin havası içinde hiç bir zaman yaşamamış olan Türklerin de «genellikle sabırlı, telâşsız, uysal insanlar» olduğu göz önünde tutulursa, başarıyı sağlayan nitelikler bunlar olsaydı yurdumuzun da «çağdaş uygarlık düzeyi»ne şimdikinden daha yakın olması gerekeceği anlaşılırdı.

Irk bakımından başka uluslardan üstün olduğumuzu çok tabiî olarak reddederken, aynı açıdan başka uluslardan daha aşağı olduğumuzu elbette hiç kabul edemeyiz.

⁂

Sayın Nadir Nadi «İki Sovyet Rusya» kitabında bir ara: (S. 24). «Bu bilinçli gayreti bir mucizeye ya da insanüstü bir gayrete yormamalıyız. Başarılar büyük ölçüde aklın ve müspet bilimin eseridir».

dedikten sonra asıl içini yaktığı anlaşılan acının kaynağını açıklıyor :

«... Devrim, kendi oluş kanununa uyarak, büyük çalkantılar, tehlikeli sarsıntılar geçirdi. Komplolar, suikastler, hükûmet devirme teşebbüsleri, eski ideal arkadaşları birbirlerine hançer çektiler. Adamlar kurşuna dizildi, adamlar asıldı, adamlar fırına atıldı. (Bunlar, hangi devrimde olmadı ki? -EB.) Fakat rejimi amacına ulaştıracak temel ilkeler bir an gevşetilmedi. Ve şimdi işte o sürekli gayretlerin meyvası toplanıyor.» (S. 26) diyor. Bunu, Lenin'in yalnız olmamasına, güçlü bir kadroya sahip bulunmasına bağlıyor;

«... Rus devrimcileri özledikleri üstünlüğe henüz ulaşamadılarsa da hem kendi sosyal sistemlerini yörüngesine iyice oturtmuşlar hem de en güçlü Batı devleti ile aralarında bir denge kurmayı başarmışlardır » diye de ekliyor.

Daha aşağıda ise Atatürk'ün Lenin'in imkânlarından yoksun olduğunu, «kalabalık arasında tek başına kalmış bir adama benzediğini» ileri sürüyor. Kabahat Atatürk'te değil, demek istiyor.

⁂

Kabahat, Atatürk'te değil elbet.

Kabahat, elli yıl önce yaptığı mücadele bugün bile tam anlamıyla benimsenemeyen, bu büyük Devrimci'yi çıkaran Türk Ulusunda da değil.

Bize bir Lenin doğurmadılar diye Türk analarını kınamak akıllı adam işi değil.

Ama Atatürk çapında bir milliyetçi önderin elini kolunu bağlayan, ayağını köstekleyip daha ileri adımlarını engelleyen tarih şartlarını da affedemeyiz.

⁂

Bu tarih şartları, nesnel (objektif) şartlardır ama bu, onların değiştirilemeyeceğini göstermez. Tersine, onlara karşı mücadele, varlığımızı belirler.

Bu nesnel tarih şartları, «bizi mahvetmek isteyen emperyalizm» ve «bizi yutmak isteyen kapitalizm»dir.

Bu nesnel tarih şartları yurdumuza çürümüş bir feodal ortam ve bağımlı bir siyasî yapı içinde girdi, yerleşti. Cumhuriyetin bu çürümüş feodal ortamın temellerine hücum etmemesi, yani köklü bir toprak reformunu yapmaması; bağımlı siyasî yapının temeline dokunmaması, yani dış ticareti millileştirmemesi ve yabancı sermaye akımını yasaklamaması, kapitalizmin ve emperyalizmin yurdumuzda egemen kuvvetler halinde ayakta durmalarını sağladı.

«Tarih boyunca bağımsız yaşamış» Türk Ulusunu bu yarı sömürge haline yeniden getiren derebeylik kalıntıları ve emperyalizmin hem kendisi, hem de yurdumuzdaki işbirlikçileri bizim geri kalışımızın başlıca suçlularıdır.

Onlara karşı yapılacak geniş kapsamlı, tutarlı ve demokratik hedefli mücadele, Türk toplumunu kapitalizmden ve emperyalizmden kurtaracak yolun girişini açacaktır.

Sosyalizmi hayatlarının esas hedefi olarak seçen, sosyalizme içten inanan devrimcilerin bugünkü amacı da bundan başka bir şey olamaz.

Sanatın Halktan Çıkışı

Resim, bu aracı gâvurların küçümsediği gibi değil! Resim, işerken üflük çalmak değil! Sanat yaşantının bir izdüşümü olduğuna göre, sanatı mutlaka uslu ve bilinçli, aynı zamanda sağlam bir dünya görüşüne sahip olanlar yapar. Çünkü barışa giderken, sanatçılar savaşır ilk ağızda.

Balaban

Çok uzaktan geliyorum ben. İlkel araçların tutsak ettiği, ağır-aksak bir kıpırtının içinden geliyorum.

Yazıma, beni büyüten ustam Şair Baba'mın (Nazım Hikmet'in) adıyla başlıyacağım.

O'nun adının ilk harfi, şiirdir. Son harfi de resim.

İbrahim Balaban'ın Bahar Tablosu Üstüne

İşte seyreyle gözüm, hünerini Balaban'ın,
işte şafak vakti. Mayıs aymdayız.
İşte aydınlık:
akıllı, cesur, taze, diri, insafsız.
İşte bulut:
kaymak gibi lüle lüle.
İşte dağlar: hem de mavi hem de serin.
İşte sabah seyranı tilkilerin,
uzun kuyruklarında ışık,
sivri burunlarında telâşları.
İşte seyreyle gözüm:
İşte karnı aç, tüyleri diken diken, ağzı kırmızı
İşte dağ başında kurdun biri.
Kendi içinde duymadın mı sen
aç kurdun öfkesini sabah vakitleri?
İşte seyreyle gözüm: kelebekler, arılar,
işte kıvıl kıvıl devranı balıkların.
İşte bir leylek.
Mısır'dan yeni gelmiş.
İşte bir geyik
daha güzel bir dünyanın hayvanı.
İşte seyreyle gözüm: inin önünde ayı,
uyku sersemi henüz.
Sen aklından geçirdin mi hiç
toprağı koklıyarak, ayılar gibi dalgın yaşamayı,
bala, armuda, yosunlu loşluğa yakın,
insan sesinden ateşten uzak?
İşte seyreyle gözüm : sincaplar, tavşanlar,
İşte kertenkele(İşte tosbağa,
İşte üzüm gözlü eşeğimiz
İşte seyreyle gözüm:
bir ağaç pırıl pırıl
güzellikte insana ençok benzeyen.
İşte çayır çimen:
girin içine çıplak ayaklarım
İşte sulan ağzım:
labadalar, ebegömeçleri.
İşte kokla burnum:
nane kekik.
Ellerim ellerim, dokunun, okşayın, avuçlayın.
İşte anamın sütü,
karımın eti,
gülüşü çocuğumun.
İşte sürülen toprak
İşte insan:
dağın taşın, kurdun kuşun efendisi,
İşte çarıkları, işte poturunda yamalar
İşte karasaban.
İşte sağrılarında kederli, korkunç oyuklarıyla öküzleri.
On yıl mapusta yattı ama, kaybetmedi umudunu Balaban.
İşte Seç köyünden Ali'nin kızı geliyor al taylarıyla tarlaya.

Görüyorsunuz ya, yaşam özlemini biz: geyiklerin, tilkilerin, kurtların, ayıların ve öküzlerin görüntüsünde suretlendiriyoruz. Yalnız halkları sömürenler, sanatın bir yaşam aynası olduğunu bildiklerinden, ve kendimizi kendimize göstermeye engel olmak için, resimlerindeki öküzlerin boynuzlarına saldırıyorlar. (Bilindiği gibi bu yüzden birkaç kez dama düşmüşümdür)

Demiri Tüfekleştirememişiz

Önce, sanatın halktan çıkışını tanımlıyacak olan bazı örnekler vermem gerek.

Kendi kendime soruyorum.

— Şimdi biz Türk ulusu, dünyanın neresindeyiz ve hangi araçlarla, ekmeğimizi çıkarıyoruz?

Kendi kendime yanıtlıyorum.

— Şair Baba'nın dediği gibi «Uzak Asya'dan dört nala gelip Akdeniz'e bir kısrak başı gibi» uzanmışız. İyi de etmişiz, bu doğurgan topraklara yerleşmekte. Ama yıllar yılı at koşturup kılıç savuran dedelerimizin delikli demirin yamacında mertlikleri bozulmuş.

Karasaban'a ak bir kulp takamıyan bizler, eğri kılıncı kınında paslandırıp, demiri tüfekleştirememişiz.

Hitit'li dedelerimizin karasabana koştuğu öküzlerin sırtından çıkarıyoruz ekmeğimizi ve azığımızı hâlâ.

Ve «dünya öküzün boynuzundadır» inancını bundan ötürü doğruluyoruz.

— Tutsak mıyız, özgür mü?

— Tutsağız tabiî... Ama bizi tutsak eden ne?

— Karasaban tabiî... Yani ilkel araçlar: Ellik, orak, kağnı, düven ve boyunduruk.

— Karasabanı tutsak eden ne? Traktör tabiî, yani motorlu araçlar. Bizler kılıncın pasını silmeğe uğraşırken, başkaları demiri delmeğe uğraşıyormuş da, bilememişiz. Bizler öküzün sırtını tımar ederken, başkaları traktörün buharını pistona teptirmeğe çalışıyormuş da, bilememişiz.

— Özgürlüğe ve barışa kavuşmanın yolu nedir?

— Kanımca özgürlüğe ve barışa kavuşmanın bir yolu, karasabanı kırmakla, yani ilkel araçları değiştirmekle olur.

Karasabanın kulpuna yapışıp ağır-aksak kıpırtı içinde bunalan Türk köylüsü traktöre kavuşunca, düğün bayram yapacaktır.

Yabancı işçilerin kendi fabrikalarında yapıp getirdikleri motorlu araçlar, bizi özgürlüğe götüremez. Tam tersine, başka türlü bir tutsaklık çıkar bunun altından. Barışa ve özgürlüğe gitmek için her ulus, kendi araçlarını kendisi yapmalı.

Anlamlı ve Anlamsız Sanatın Tanımı

AĞIZLAR AĞLAMAKLIYKEN, TÜRKÜYE DÖNÜŞÜR BU SES. BOYALAR KANLIYKEN, YEŞERİR KIRMIZI... Ne demek istediğimi söyliyeceğim: Eski zamanlarda kavimler, başkalarının «put»larını kırıp kendi ilâhlarını dikiyorlardı. Diktikleri bu ilâh suretinde gösteriyorlardı kendi yaşamlarını. Yeni cenkten çıkmış bir toplumun yarası taze ve ortalıktan kan lekeleri hemen silinmediğinden, kırılan «put»'un yerine dikilen Tanrının sözü geçkin olur, (geçerli olur) kılıncı keskin olurdu. Yıllar yılı yapıla duran bu Tanrı suretlerinde kan kokuları duyulmaz olur. Çünkü yaralar kapanmış, kanlar yıkanmış, dertler öykülenmiştir.

Kanımca toplumlar önceleri, kendi yaşantılarını yüklü olarak ve detaylı bir biçimde izdüşürürken, sonraları damıtıklaştırırlar. Önceleri kocaman kocaman yapılan bu İlâhlar, sonraları küçücük put'lara dönüşürler.

Sanatı ile yaşamını alıp giden böyle bir kavim (ya da bir toplum) karşısına, yeni bir toplum çıkar. İşte bu yeni gelenlerin gözleri, eskilerin sanatını anlamaz. Çünkü kendi yaşantısının izdüşümünü göremez orda.

Demek oluyor ki, bir toplum için anlamlı olan onun kendi sanatı, başka bir toplum için anlamsız olur.

ANLAMLI BAŞLAYIP ANLAMSIZLAŞTI ZANNETTİĞİMİZ BİR SANAT, BAŞINI ALIP GİDEN TOPLUMUN İÇİNDE HER ZAMAN ANLAMLIDIR.

Karasaban ülkemizden kaybolsa da, o'nun, binlerce yıldan beri bıraktığı iz, benliğimizde yıllarca duracaktır. Onun için resimlerim şimdiden bu izdüşümünü yansıtıyor. Örneğin, karasaban ve boyunduruk, öküzlerin ayaklarına dolanmış, toprağı eşemiyor. Yani putlaşmış, nakışlaşmıştır.

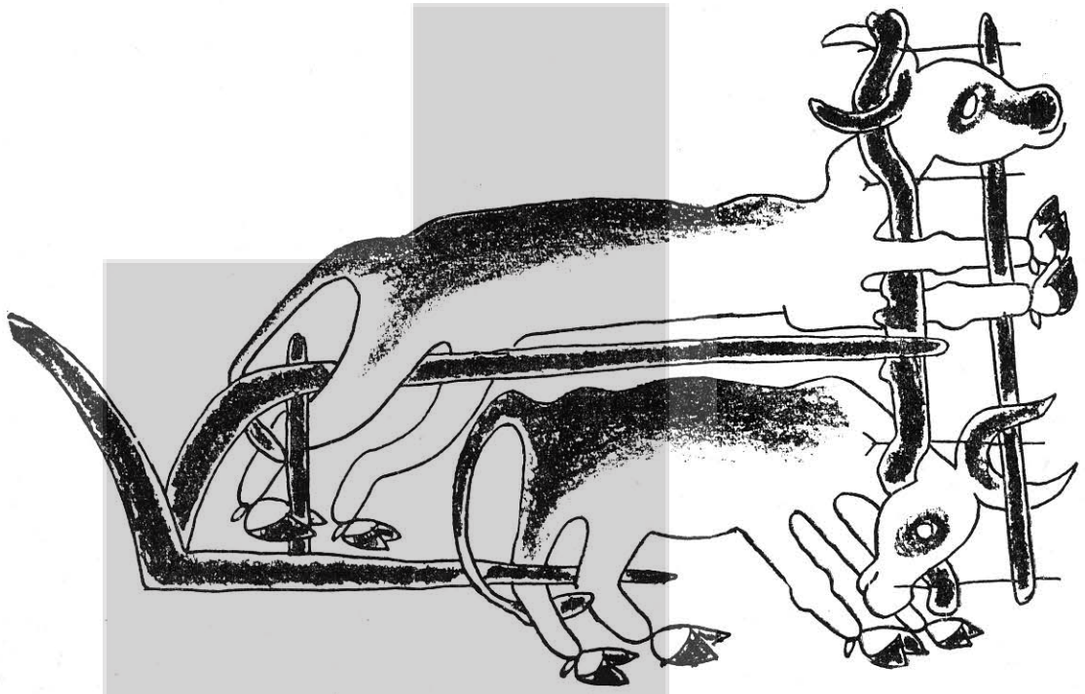

Üflük Çalmıyoruz Resim Yapıyoruz Biz

— Sanatı, yaşamın izdüşümü olarak anladıktan sonra, «karışık ve dolaşık resimler nedir» diye soranlar olur.

— Karışık resimler, biraz önce söylediğim gibi, başını alıp giden burjuva yaşantısının bir izdüşümüdür. Halk resmi zannettiğimiz fotoğrafik resim nasıl uydurmaysa, teknik oyunlarla yapılan resimler de o denli dolaşıktır. Halk resminin çıkacağı bir sırada, at iziyle it izini karıştırmak isteyen matrabazlar bu dönemde, çocuk ve deli resimlerini ileri sürüyorlar.

«Çocuk resim yapabilir mi?» dediğimiz zaman «yapar tabiî» diyorlar. Çocuğu mühendis yapmak için iki kere ikiyi öğretiyorlar da, resme gelince yok. Ama diyeceksiniz ki Akademide okuyanlar var ya işte. Biz de onu istiyoruz zaten. Okusunlar. Yani okuyup bilinçlenmeden hangi sınıfın ressamı olursa olsun resim yapamaz.

Demek istediğim şu : Kapitalist düzenin bilinçli davranışı bu. Bu davranış, ekonomide ve kavgada, nasıl ki aracı bezirgânlar buluyorlarsa, resimde de onu yapıyorlar.

Baskı altında olan, halk resminin çıkışını baltalamak için yapıyorlar bunu.

Şimdi soruyorum bu cambazlara : — Aklı ağrıyanlara ve çocuklara resim yaptırıyorlar madem. Onlar, bizden, bizim gibi uslulardan iyi yapıyormuş madem, niçin şoförlük yaptırmıyorlar delilere? Kestirme götürür onları hem. Niçin önlerine oturup da traş olmuyorlar. İyi traş eder adamı deliler. Betonarme demir hesaplarını çocuklara neden yaptırmıyorlar? Korkuyorlar değil mi bunları yaptırmağa? Binaları tepelerine göçer değil mi?

Resim, bu aracı gâvurların küçümsediği gibi değil! Resim, işerken üflük çalmak değil! Sanat yaşantının bir işdüşümü olduğuna göre, sanatı mutlaka uslu ve bilinçli, aynı zamanda sağlam bir dünya görüşüne sahip olanlar yapar. Çünkü barışa giderken, sanatçılar savaşır ilk ağızda.

TARTIŞABİLİR MİYİZ?

BİRİNCİ BASAMAK : TÜRKİYENİN DÜZENİ

Türkiye çözümlenmemiş meseleler ülkesidir. Konulmaz ki çözülsün. Biz, Ortanın Solundan, solun solun dek, sollar tümüne Türkiye'nin meselelerinden birkaçını koymaya çalışalım. Konu anlaşılırsa, çözümü, derginizin deyişiyle «ortakça ve dostça» tartışılabilir.

Birinci mesele şu : Türkiye, 7 bin yıllık yakındoğu toplum tipinin, beş yüz yıllık, batı toplum tipi ile eşleştirilmesinden fırlama (politik deyişiyle karma), melez bir ülkedir. Toplum konularının dayanağı ekonomi olduğuna göre, coğrafya adlarını bir yana bırakalım. Çünkü «doğu» ve «batı» sözleri bizde kavramların adlarını koyamamaktan ileri geliyor. Bugünkü kuşağımızın ne ödlekliğe, ne hinoğlu hinliğe ve ne de perdeler ardında saklanan bilgisizliğe ihtiyacı var. Doğu, prekapitalist (Kapitalizim öncesi), «batı» ise kapitalizim demekti. 1917 yılından sonra batı kapitalizmi «doğu» nun içine kapitalizm sonrasını, Sovyetleri, Sosyalizmi de kattı.

Bizde birtakım ödleklerle hinoğlu hinler, aydınlarımızın cahilliğinden yararlandılar : Türkiye'nin doğu oluşu içine, sözde sosyalizimi katılmış göstermiye özendiler. Yalan. Demirel'in Sovyetler'e gezisini, AP. nin sosyalizme göz kırpışı saymak kadar gülünç bir yalan... Türkiye, Kapitalizm + sosyalizm melezi değil, prekapitalizm + kapitalizm kırmasıdır. Doğu toplum tipi ise, tefeci sermaye ile bezirgân sermaye ekonomisi tabanına kök salmış, 7 bin yıl «tekerrür etmiş», her tekrarlanışında helezon çizili salyongoz biçimiyle dünyamıza yayılmış kapitalizmden önceki sosyal yapıdır. Batı toplum tipine gelince : Batı, doğrudan doğruya kapitalist üretim sermayesi tabanına kök salmış, modern ekonomiyi ve politikayı geliştirmiş bir sosyal yapıdır. Türkiye bu iki tip toplum karmaşasıdır.

Eski dilcilerimiz «Galat'ı meşhur, lügatı fasihten yeğdir» (Tutunmuş bir yanlış sözcük sözlükteki doğrusundan yeğdir) derlerdi. «Solcu» sözcüğü de bir yol en iri parti prensibi olacak denli tuttu. Öyle ki, «TÜRK SOLU» bile çıkarılıyor : Galatma bakmayıp ünlendirilmesine çalışacağız. Anladığımız kertede, eğer solculuk devrimci güreşcilik ise, birinci konumuz, kiminle güreştiğimizi duruca bilmekte başlar.

Hele bir açık yürekle başlayabilelim, ardından gelecek basamaklara ulaşmak kolaylaşacaktır.

HİKMET KIVILCIMLI

ANADOLU YAYINLARI

« EKONOMİ POLİTİK NEDİR? »

Yazan: André BARJONET
Çeviren: Erdoğan BAŞAR
Fiyatı: 5 lira

Genel dağıtıcı :
Tekin Yayınevi
Kemal Karatekin
Ankara Caddesi No. 51
İstanbul

Ankara dağıtımı :
Aydın Kitabevi
Kocabeyoğlu Pasajı
Yenişehir - ANKARA

ODTÜ

Devrimci Gençliğin Gazetesi

Onbeş Günde Bir Çıkar

İsteme Adresi :

ODTÜ ÖĞRENCİ BİRLİĞİ

ANKARA

TÜRK SOLU
YIL : 1
SAYI : 1

sanat

kitap - edebiyat

«Fransa'da Sınıf Mücadeleleri»

1848 - 1850

Ya da Okumanın Gereği

Bundan yüz şu kadar yıl önce, bir Batı ülkesinde başarısız bir devrim hareketi; görünüşe göre evrensel tarihin hemen sonraki gelişmesi üzerinde pek derin etkileri olmayan fırtınalı bir dönem; ama gene de çok önemli, bir bakımdan bizim için son derece ilginç bir konu :

Dünya tarihinde ilk olarak Proletarya, bağımsız bir siyasî güç olarak tarih sahnesine girişini yapıyor. Bir daha çıkmıyacaktır oradan.

Ve bu hikâyeyi Karl Marx'ın ağzından dinliyoruz. 1848 - 1850 Fransa'sındaki olaylar devrimci açıdan anlatılıyor. Ama bizim için asıl ilginç olan kitabın tahlil yanı. Bir toplum ileriye doğru akışı içinde nasıl incelenir? Nasıl yorumlanır? İşte onun en parlak örneğini görüyoruz burada. Kitabın başında yer alan Engels'in o ünlü önsözünde dediği gibi: «tarihin bu bölümünü, mevcut ekonomik durumdan hareket ederek ve materyalist anlayışın yardımıyla ilk defa açıklama» yolunda bir girişimdir bu.

Marx'ın incelemesi, bir tarihî olayın iktisadî ve toplumsal iç bağlantılarının nasıl ayırt edileceğini, toplum içindeki ayrı ayrı sınıf, tabaka ve zümrelerin, devrimin ayrı ayrı aşamaları karşısında davranışlarının ne olabileceği konusunda bizi aydınlatıyor.

Bu konuda aydınlanmaya muhtacız: Türkiye'de son yıllarda sosyalizmin lâfını eder olduk. Ama çoğunlukla «kısa çöpün uzun çöpten hakkını alacağını» söyleyen Ondokuzunuu yüzyıl halk âşığından ileri bir şey dediğimiz yok. Günümüzün aydın diliyle, «Türkiye'nin 31 buçuk milyon proleteri ile yarım milyon kapitalisti arasındaki çelişkidir» bu. Bir toplumun böyle en kaba, en hamhalat çizgileriyle anlaşılması elbette ki bilimsel anlamıyla sosyalist bir tutum değildir.

«30 milyon Fransız proleterine karşı birkaçyüz burjuva!» Böyle bir sınıflandırmayı 1832'de, delikanlı sayılacak yaşta Blanqui de yapmıştı. Bu da gerçeğe uymuyordu, yanlıştı, ama proletarya hareketinin tan yeri ağardığı bir tarihî anda, henüz sosyalizmin biliminin kurulmamış olduğu bir anda, Blanqui'nin yanılgısını hoşgörebiliriz.

Ama 1967 yılı Türkiyesinde, burada eleştirisini yaptığımız kitap ve daha niceleri kitapçı raflarında beklerken, bir Türk sosyalistinin 21 yaşındaki Blanqui'nin yanılgısına katılmasını bağışlıyamayız.

1848 Devrimi öncesi Fransasında güçler dengesi, Marx'a göre şöyledir : İktidarda olan Louis Philippe'in temsil ettiği, malî arisokrasidir: «burjuva toplumunun doruklarında lumpen proletaryanın dirilişinden başka birşey olmayan» malî aristokrasi. Sanayi burjuvazisi resmi muhalefettir. 1830'da iktidardan kovulan büyük toprak sahipleri (Lejitimistler) resmi muhalefet bile sayılmamaktadır. Köylünün tüm tabakaları, küçük burjuvazinin tüm tabakaları ve tabiî proletarya siyaset dışına itilmişlerdir. Ve işte 1848'in Şubatında 200.000 Parisli proleterin mücadelesi sonucu bu güçler dengesi bozuluyor, malî aristokrasi iktidardan uzaklaştırılıyor. Ve toplumdaki birbiriyle çelişki durumunda bütün güçler siyaset sahnesinde yerlerini alıyorlar.

Bütün bu sınıf, tabaka ve zümrelerin devrimin değişik aşamalarında değişik davranışları var. En tutarlı, en saygı telkin eden devrimci güç proletaryadır. Ama 1848 onun ilk büyük sınavıdır. Acemilikler olacaktır ve oluyor. Bir yıl önce Manifesto yayınlanmıştır. Ama Marksizmin Fransız işçi hareketine yerleşmesi için 1848'den başka bir de 1870 Paris Komünü tecrübesi gerekecektir.

1848 - 1850 Döneminde şehir küçük burjuvazisinin davranışı çok ilginç: Parisli küçük dükkâncı 1848 Mayısında karşı devrim saflarında, burjuvazinin yönetiminde proletaryaya karşı, burjuva düzeni uğruna kıyasıya savaşıyor. Ama uğruna kan döktüğü burjuva düzeni, o ana - baba günlerinde kirasını ve borçlarını ödeyememiş olan küçük burjuvayı icra memuru ile karşılayıp sokağa atınca, bir yıl sonra, 1849 Mayısında, burjuvaziye karşı dönecektir ve bir yıl önce kan içinde boğulmasına yardım ettiği işçi hareketinin desteğinden yoksun, dünkü müttefikiyle koz paylaşmaya kalkacaktır.

Tarih tekerrür etmez ama, gene de ayrı ülkelerde ayrı zamanlardaki gelişmelerde bile benzerlikler oluyor. Siyaset alanının tipleri bile birbirini andırıyor :

1848 - 1850 Fransasında Anayasa'yı savunma ve tam uygulama davasına sahip çıkan Montagne idi, o Montagne ki «1793'den apartılmış cümleler ve demagojik pozlarlarla eski Montagne'ın (Robespierre ve Saint Juste'ün Montagne'ının) gülüç bir taklidiydi». Evet işte bu ilkinin karikatürü olan Montagne «Silâh zoru hariç, Anayasa'ya saygıyı zorlamak için kararlıydı.» Orada da «Açıktır! - Kapalıdır!» cinsinden tartışmalar oluyor, ve buhran gelip çatıyor. 1849, 13 Haziran sabahı Montagne bir «Halka Bildiri» yayınlıyor. Parola «Yaşasın Anayasa»'dır. Ve o gün küçük burjuvanın «devrimci» çıkışının günü oluyor. Sözü Marx'a bırakalım :

«Montagne'ın bu barışçı bildirisine, 13 Haziran günü, küçük burjuvanın **barışçı gösteri** anlayışı pek uygun düştü : Château d'Eau'dan hareket eden, bulvarlardan geçen, çoğunluğu silâhsız, gizli işçi birliklerine karışmış Millî Muhafızlar olmak üzere 30.000 insan; yürüyüşe katılanlar tarafından bile soğuk ve mekanik bir şekilde söylenen ve kaldırımlara yığılan insanların... alaylı bir sesle tekrarladığı **«Yaşasın Anayasa»** haykırışlarıyla ilerleyen bir kalabalık. Bu çok sesli türküde imanın sesi eksikti. Ve alay, «Anayasa Dostları»'nın locali önünden geçtiği sırada, binanın, damında, Anayasanın parayla tutulmuş bir çığırtkanı göründü ve yaylı silindir şapkasının güçlü bir hareketiyle havayı yararak, hacıların başlarına, devsel ciğerlerinden yağmur gibi **«Yaşasın Anayasa»** sloganını yağdırdı. Biran için bunlar, durumun komikliğiyle yenilmiş gibi göründüler. Bulvarlara varınca, alayın, Barış sokağının ağzında, Changarnier'nin avcı erleri ve süvarileri tarafından pek az parlâmenter bir tarzda karşılandığı ve ... göz açıp kapayıncaya kadar çil yavrusu gibi dağıldığı bilinmektedir».

Tam bir yıl önce ordunun ve Millî Muhafızın tüm birliklerinin saldırılarına karşı tam beş gün barikatta direnen ve 300 tutuklusu vahşice katledilen proletaryanın mücadelesine hiç benzememektedir bu küçük burjuva çıkışı.

«Eğer 23 Haziran 1848, devrimci proletaryanın ayaklanması idiyse, 13 Haziran 1849 demokrat küçük burjuvazinin ayaklanmasıydı. Bu iki ayaklanmanın her biri, ona can veren sınıfın **klâsik** ve **katkısız** ifadesiydi.»

«Fransa'da Sınıf Mücadeleleri»'nin son sayfasını çevirdiği zaman insan, kendi kendine «Bir toplum ancak bu kadar iyi bilinebilir ve bu kadar derinliğine tahlil edilebilir» diyor. Doğru devrimci çizgimizi saptamak ve izleyebilmek için Türkye toplumunu doğru yorumlamakla yükümlü olan bizler böyle incelemeleri okumak, onlardan yararlanmak zorundayız. Ama bu kitap ne de olsa marksist metodun belirli bir tarihî döneme uygulanmasıdır. Ve biz uygulama örnekleriyle yetinemeyiz. Bu da ekonomi - politik, felsefe, tarihî materyalizm üzerine eserleri okumak ve kavramakla olur. Gücü yeten doğrudan doğruya teorinin kurucularını okumalıdır, Kapital gibi, Ama henüz teorik hazırlıkları bu kitapları tam olarak anlamaya yetmeyenlerimiz, şimdilik teorinin popülarizasyonu niteliğinde, anlaşılması daha kolay eserlere başvurabilirler, Jean Baby gibi, Politzer gibi. Ama er geç asıl kaynaklara dönmek amacıyla.

Evet okumak, teorik eğitim şart. Bugün Türkiyede çıkan Marksist eserlerin hepsinin, çeviri olarak, başarılı olduğu elbette ki söylenemez. Belki de bir tanesi bile tercüme şaheseri sayılmıyabilir. Ama çıkan kitapların hiç değilse yarısından yararlanabiliriz. Ve bu kitapları çevirenler, yayınlayanlar sosyalizm davasına hizmet etmişlerdir, etmektedirler. Türkiyede, Marksizmi okumanın sadece yabancı dil öğrenme imkânları kendine sağlanmış küçücük bir azınlığın tekelinde bir şey olduğu günler artık geride kalmıştır. Bir genç kuşak kitapları okuyarak yetişmektedir. Ve bunun olumlu sonuçlarını pek yakında hepimiz göreceğiz.

Mehmet M. MİMOĞLU

(1) KARL MARX, «Fransa'da Sınıf Mücadeleleri - 1848 - 1850» Sol Yayınlar, Ankara.

Brecht'in «Cesaret Ana ve Çocukları» Oyunu Üstüne Birkaç Not

Yılmaz ONAY

Bugünün tiyatro panoromasında kendine tiyatro diyen eylemler iki uç arasında yer alıyor sanki. Bunların biri hâlâ, «sanat için sanat» sorumsuzluğu ile yada gişeden öte bir sorumluluk duymayan bir anlayışla görevden kaçan tiyatro ise, öbürü de görevi günlük propagandadan ibaret gören ve gene işin kolayını yapıp rahatlayan propagandist tiyatro. Her ikisinin ortak yanı tek boyutluluk. Oysa bilim çağının sorunlarını tüm boyutları ve ağırlıkları ile görmek ve bu tabana ayağını basan tiyatroyu bulmak, yapmak... Tiyatronun görevi artık bu olsa gerek.

Bu konuya, artık klasikleşmeye başladığı savına karşın, çağın hâlâ önde gelen tiyatro düşünürü, kuramcısı ve uygulayıcısı Bertolt Brecht'in en çok oynanan oyunu üstündeki kendi görüşlerinden alınan aşağıdaki örnekle, başlangıçta, somutlayıcı biçimde biraz olsun değinmek iyi olacak.

Brecht, kendisi, bu oyunu için: «Cesaret Ana ve Çocukları oyunu şunu gösterir: Küçük adamlar savaştan hiç bir şey umamazlar (tepedekilerin tersine). Yenilgide, zafer de küçük adamın sırtından ödenir» diyor.

Bu tek boyutlu gibi görünen özü bakalım nasıl bir dramaturgi ile veriyor:

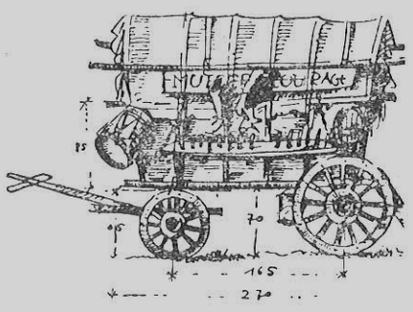

Dramaturgi Eğrisi :

1. Sahnenin başlangıç karakterinin uygulanması. Courage Ana'nın profesyonal satıcılığını ve sanıldığı gibi yeni gelir kapısı olarak yeni savaş. (Başlar ve devam eder; devam ederek başlar) Gereken: Devinim, alışveriş isteği, yeni bir zaman umudu, yeni iş kapıları açılıyor, yeni tehlikelerle. Savaştan umutlu ama korkulu da. Katılmayı istiyor besbelli ama savaşçı olarak değil, sırf iş artsın diye, barışçı. Yuvasını savaşta, savaştan yararlanarak sürdürmek istiyor. Orduya hizmet etmek niyetinde, hem de ondan kurtarmak kendini.

Çocuklarına gelince: İlk oğlunun atılganlığından korkar, akıllılığına güvenir. İkinci oğlunun aptallığından korkar, namussuzluğuna güvenir. Kızınınca iyi yürekliliğinden korkar, dilsizliğine güvenir. Ama korktukları gerçek olur. Daha çok alışveriş, kazanç umar, iflas eder.

Oyun, savaşların girişi (yani bekleyişleri) ile başlar. Büyük bir düzensizlik olan savaş, bir düzenle başlar, bir büyük dağılma, bir örgütlenmeyle başlar. Barış sessizliğinde bir yöre de demir adamlar. Courage dört nüfus gelir, üç gider.

2. Savaş bir kazanç hazinesi. Courage çiftçileri bir horoz için kandırırken, büyük oğlu çiftçileri öldürüp öküzlerini alır. Ün ve mal sahibi olur, anası da bundan yararlanır. Ama ordudan da biraz ürkmeğe başlar. Oğlunu bekleyen tehlike daha gözle görünür olur.

3. Esir düşmesi, ticaretinden bir şey kaybettirmez ona. Görünüşte öbür oğlunun memur olarak orduya gitmesine bozulmamıştır, yalnız namuslu kalması gerek diye düşünmektedir. Ama bu da oğlanın ölmesine yeter. Orduyla bağlantısı olmasa ölmeyecektir. Anasının, araba için inatçı pazarlığı oğlunun ölümüne malolur. Kızını da kötü yola düşmekten korumağı başarır (Savaşta tek açık kalan yol, genel kadın Pottier'e mutluluk getirecek yol). Antigon da değil besbelli.

4. Courage, insancıl reaksiyonlarını (her çeşit baş kaldırma, karşı koyma, tartışma) alış veriş uğruna içinde baştırmak durumunda. Kabullenmekten öte yapacak şey yok.

5. Ara ara gene de insancıl reaksiyonlar, ticaret prensiplerini aşar. Komutanın başarısı, para kaybettirir.

6. Barışta kızına çeyiz hazırlamak için yapılan ticaret, savaşta güzelliğini bozmaktan başka yaramaz. Savaşın sürmesindeki speskülasyon, gelir bakımından yararlı olurken, kızın da evlenmemesi demek olur. Sonunda Courage, iş bakımından istediği savaşa ilk koz küfreder.

7. Harebe halinde de olsa barış güzel. Barış gelince oğluna tekrar kavuşmak mı, nerde, o gitti gider. Kızı içinse barış çok geç gelir. Oğul, savaş kurallarını barışta kullandığı için gider elden. Karargâhın kadını Yuette Pottier ise savaştan yararlanıp kariyerini yapmış, albay karısı olmuştur. Savaş tekrar başlar, iş de beraber başlıyacak mı?

8. İş azalmağa başlar, Savaş uzar ha uzar. Heryerde dağınıklık, düzensizlik. Courage, (dilenci olarak) bir şarkısında, yalnız işe yaramadığı için değil üstelik zarar verdiği için tüm erdemlere söver. Sırf kızı için, kendisine bir yuva teklif eden aşçıya hayır demesi gerekir. Savaşı aşamaz böylece. Kızına bağlılığı savaşın içine saplar onu.

9. Yabancı çocukları düşünmesi yüzünden kızcağız yok olur. Courage tam takır kalmış arabasını bir başına çeker, darmadağın ordunun ardından.

Oyunun «Mutter Courage und thre Kinder» şeklindeki orijinal adında bulunan Courage takma amının anlamı salt «cesaret» ten çok «umutlu yürekliliktir» demektir.

TARTIŞMALARA KONU OLAN KİTAP:

« PEKİN MOSKOVA ÇATIŞMASI »

- Yorum değil, olayın kendisi.
- Günümüzün başlıca uluslararası sorunlarından biri olan bu olayı, Türk okuyucusu, bugüne kadar Batı kaynaklı haber ve yorumlarla izlemek zorunda kaldı.
- Bu kitapta belgeler konuşuyor.
- Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi ile Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin, aralarındaki ideolojik görüş ayrılıklarını belirtmek üzere kaleme aldıkları ve birbirlerini en ağır biçimlerde suçlayan ünlü karşılıklı mektupları.
- 10 lira
- **BİLİM VE SOSYALİZM YAYINLARI**
  22 nci Sokak, 12/A Bahçelievler - Ankara

SOL YAYINLARI

Yeni Dağıtım Bürosu, Sanayi Caddesi, Demir İş Hanı 51, Ankara.

SOL

- AİLENİN, ÖZEL MÜLKİYETİN VE DEVLETİN KÖKENİ, F. Engels, 10 lira.
- MARKSİZM VE MİLLİ MESELE, J. Stalin, 7,5 lira.
- MAO ÇE-TUNG, (Bir Devrimcinin Otobiografisi), Edgar Snow, 7,5 lira.
- KAPİTAL, Karl Marx, (beş ayrı kitap halinde, her kitap onar lira).
- FELSEFENİN SEFALETİ, Karl Marx, 10 lira.
- FRANSADA SINIF MÜCADELELERİ, Karl Marx, 8 lira.
- ÜCRET, FİYAT VE KÂR, Karl Marx, 4 lira.
- ÜCRETLİ EMEK VE SERMAYE, Karl Marx, 3 lira.
- ANTİ-DÜHRİNG, F. Engels, (Birinci Kitap), 10 lira.
- TEORİ VE PRATİK, Mao Çe-tung, 5 lira.
- FELSEFENİN BAŞLANGIÇ İLKELERİ, G. Politzer, 7,5 lira.
- SOSYALİZMİN ALFABESİ, Leo Huberman, 4 lira.
- SOSYALİZM VE BİREY, John Lewis, 4 lira.
- DÜNYA KAPİTALİZMİNİN BUGÜNKÜ BUHRANI, A. Arzumanyan 4 lira
- KAPİTALİZM ve DEĞER, Henri Denis, 4 lira.

Neden Çıkıyoruz ?

Baştarafı sayfa 1 de

lem kılavuzu olarak benimsiyoruz. Bu tutumumuz, içinde bulunduğumuz tarihsel aşamada, antiemperyalist ve antifeodal savaşı tüm millîci güçlerle omuz omuza yürütmemizi, ve TÜRK SOLU'nun sütunlarını, ortadan en sola kadar, tüm Türk yurtseverlerine açmamızı bize emretmektedir. Bugünün savaşı gerçekten bağımsız ve demokratik bir Türkiye uğruna, dış sömürücüye ve yerli ortaklarına karşı, Emperyalizm — Komprador — feodal üçlü ortaklığına karşı Türk ulusunun savaşıdır. Bugünün savaşı, 19 Mayıs 1919'da Atatürk'ün önderliğinde başlıyan ulusal şahlanışın, bir gerileme süresinden sonra, yeni koşullar içinde sürdürülmesidir. Bugünün savaşı her içtenlikle «Türküm» diyenin savaşıdır.

Biz, bu savaşa katılan her yurtseveri bağrımıza basarız.

Sartre Che Guevera'yı Anlatıyor

Ernesto Che Guevera

●

« Che» Guevara'nın vurulmasından bu yana şu kadar gün geçti. Haberi artık eskimiş sayanlar olabilir. Biz saymıyoruz. Guevara'nın ölümü, aktüalitesini yitirmez. Her zaman yürekleri yakar. Nasıl ki İzmirli Hasan Tahsin'in şehit düşmesi bugün bile aktüel bir konuysa...

Türk okurları Guevara'nın son anlarına dair haberleri emperyalist Amerikan kaynaklarından aldılar. «Life» dan resimler ve yazılar, gazete ve dergilerimizin sayfalarında geniş yer tuttu. Bu maksatlı Kuzey Amerikan haberlerine göre, Guevara'nın yerini Regis Debray ihbar etmiştir! Guevara Eylül ayında sağ olarak yakalanmış ve bir aydan fazla öldürülene dek düşmanlarının elinde kalmıştır! Sonunda İşkencelerle öldürülen Guevara'nın ölümü dünyaya duyurulmuştur!

Beyni Amerikan propongadasıyla yıkanmamış, biraz sağ duyusu kalmış olan herkes bu acemice uydurulmuş yalanlara kanmaz. Böyle bir şey olamaz. Regis Debray'nin bugüne dek yazdıklarını yazan, düşündüklerini düşünen, duyduklarını duyan, Guevara'nın yerini düşmana bildirmez. Bildirecek adam Debray'in yazdıklarını yazamaz. Ve hele Guevara gibiler, çete savaşında sağ olarak ele geçmezler.

Guevera tipinde devrimcilerin, yani gerçek devrimcilerin hayat karşısında inançlarıyla bağdaşan bir tutumları vardır. Ölüm karşısında tutumları olduğu gibi.

Sütünlarımızda yer verdiğimiz Jean Paul Sartre'ın Guevara hakkındaki yazısı, devrimcinin hayat ve ölüm karşısındaki tutumunu belirtmesi bakımından ilginçtir. Sartre birkaç yıl önce Küba dönüşü uzun bir röpartaj kaleme almıştı. Yazı onun bir parçasıdır.

●

Küba'da önderleri kurtaran, yaşları oldu. Önderlerin gençlikleri, devrimcilik gerçeğini uzlaşmaz bir sertlikle karşılamalarını sağlamıştır. Öğrenmesi gerekse, teorik bilgiyle aydınlanması gerekse, kimseye bunun sözünü etmez. Bu onun özel işidir. Çıraklık süresini en azına indirebilmek için, bilgi edinme yolundaki çabasını en çoğuna yükselttiğini kimse bilmeyecektir.

Ama onların söylemediklerini biz sezebiliriz. Onlardan biri olan Guevara büyük kültüre sahip bir adam sayılır. Bu da besbelli. Her cümlenin ardında altın yığınlarının gizlendiğini anlamak uzun sürmüyor. Eğilimi, tutkusu kendisini sosyal bilimlere iten bu genç doktorun derin öğrenimi, genel bilgisi, devletin maliyesini yönetecek olan adamda gerekli teknik bilgiden bir uçurumla ayrılıyor.

Ancak şaka yollu yeni mesleğinden söz ediyor. Ama insan harcadığı çabanın yoğunluğunu biliyor. Bu, sâkin, dinlenmiş görünen yüzünden gayrı, heryerde belli. İlk önce buluşmamız saati olağan değil: gece yarısı.

Bunda da talihim var. Gazeteciler, yabancı konuklar çok kez sabahın ikisinde ya da üçünde uzun görüşmeler yapmak üzere çağrılıyorlar. Biz, bürosuna varmak için geniş bir odadan geçtik; bir kaç sandalya ve duvar boyunca bir kaç sıradan başka mobilya yok. Sıralarda yorgunluktan bitkin askerler vardı. Kimisi uyanık, kimisi uykuda, yerlerinin rahatsızlığı oturuşlarından belli.

Telefon masasının ardında uykuya dalmış genç bir isyancı subay gördüm, uzun siyah saçları omuzlarında, kepi burnunun üstünde, gözleri kapalı, pek hafif horluyordu ve yuvarlaklaşan dudakları, ucu biraz yanık bir püroyu tutuyordu. Uykudaki adamın son hareketi uykuya karşı durabilmek için püroyu yakmak olmuştu.

Ama iyice aydınlanmış bürodan geçerken bendeki duygu, gün ağarmadan önce tirene binen ve yataklı vagonun içine dalan bir adamın duygusuydu. Yarı açık kızarmış gözleri, yığın biçimindeki eğri büğrü vücutların gecenin rahatsızlığına abanışını tanıdım. Benim henüz uykum yoktu. Ama onlar bana kötü gecelerin ağırlığını duyurdular.

Bir kapı açıldı ve içeri girdik. O izlenim kayboluverdi. Kepi başında olan, yüzü ifadesiz bir isyancı subay beni bekliyordu. Yakalığının yerini sakalı almıştı ve koridordaki askerler gibi uzun saçları vardı; ama teni düzgün, güleç çehresi yeni uyanmış bir insanın yüzüydü : Guevara'ydı bu.

Az önce duş mu yapmıştı? Niçin olmasın? Gerçek şuydu ki Guavera, bir önceki günün akşamı erken saatte çalışmaya başlamış, öğle yemeğini ve akşam yemeğini bürosunda yemiş, ziyaretçileri kabul etmişti. Ve benden sonra da gelecek konuklar vardı. Ardımdan kapının kapandığını işittim. Ve hem eski yorgunluğumun anısını, hem de saati unuttum. Herhalde gece, bu büronun kapısından içeri girmiyor. Bu tam anlamıyla uyanık, güçlerinin doruğunda adamlar arasında sanki uyku doğal bir ihtiyaç değil, sadece kendilerini az çok kurtardıkları eski bir alışkanlık. . .

Guevara'nın ne zaman dinlendiğini, onun arkadaşlarının ne zaman dinlendiklerini bilmiyorum. Herhalde duruma göre değişir. Bunu çalışma yükü tayin eder. Yükü aktardıkları an dururlar.

Ama gene de, inceliklerine rağmen, uykuya ayırdığım o aptalca saatleri en azına indirmeme engel olamadılar. Çok geç yatıyorum. Çok erken uyandırılıyorum. Ve yorgunluk duymadım. tam tersine saat ne kadar geç olursa olsun onlar daha ayaktayken benim yatmağa gitmem can sıkıcı bir şeydi. Ne kadar erken kalkarsam kalkayım biliyordum ki, onlar benden saatlerce önce uyanmışlardı. Evrensel gerilimine katılmadan bu adada yaşanamıyor.

Bürosunda ve yüzünde, gece - gündüz sabahın temiz ve dürüst şenliğini tutabilmek için, Guevara'ya enerji gerek. Aslında herkese çalışmak için enerji gerek. Ama çalışmanın ve uykusuzluğun izlerini silebilmek için daha çok enerji gerek. Sinirliliklerinden söz etmeğe hazır görünüyorlar, ama belli etmeğe değil Öz - denetimlerini dinlenmiş görünmeyedek, daha doğrusu dinlenmiş olmayadek vardırıyorlar. Bu yolda o kadar ileri gidiyorlar ki, artık ikinci doğaları olan enerjilerini doğal alışkanlıklarını sindirmek için kullanıyorlar.

Gerekeni, gerekenin tümünü, gerekenden çoğunu, giderek gereksizi de yapıyorlar. Dediğim gibi, uykunun hakkından gelmişler, gelmek zorundalar, Hem saldırı, eğer bir saldırı olacaksa, onları yatakta bastırırsa, bunu kendilerine yediremezler. İnsan onları anlamaz olur mu? Onları her gece uyanık tutan komplolar, baltalamalar karşısında duydukları üzüntü ve öfkeyi insan anlamaz olur mu?

Ama daha da ileri gidiyorlar. Nerdeyse Pascal'ın sözlerini tekrarlayacaklar : «Artık uyumamalıyız». Artık hiç... Sanki uyku buraları bırakmış; uyku da Miami'ya göç etmiş. Ben sadece onların uyanık durma ihtiyaçlarını biliyorum. Çünkü bu bir iktiyaç. Hiç değilse bir tutku. Sebep yokken de uyanık duruyorlar. Ya da, şafak söksün sökmesin, bir görevi bitirme zorunluluğunu duyuyorlar.

İş tamamlanmıştır; gün doğuyor. Tamamlanan görevini, kızaran tanyerleriyle bağdaşan sevinçleri var. Odalarına dönmüyorlar, perdeleri indirmiyorlar, pancurları indirerek güneşin kovduğu karanlıklara barınak kurmuyorlar. Uzun saatler, sabahı, aydınlığı, uyanık kafalarını yapma bir gecenin düşürücü karanlığına gömmüyorlar.

Gündüzü seyretmeğe, palmiye ağaçlarını ya da denizi seyretmeğe gidiyorlar; mutludurlar. Bürolarına dönüyorlar. Yeni bir dosyayı karıştırıyor parmakları; daha önemsiz bir konu, belgelerden birini okumak için oturuyorlar. Saat 8 ya da 9 da ilk konuk onları taptaze, gülümser, traş olmuş buluyorlar, ama gözlerinde uzaklardaki yeni umutlara bakış var.

Beslenme konusunda o kadar sert davranmıyorlar. Yiyecek olduğu zaman, hatırlarına geldiği zaman, yapacak başka işleri olmadığı zaman, yemek yiyorlar. Bu, günde iki defa yemek yedikleri, ya da tıka basa yedikleri anlamına gelmez. Ama karın doyurmak yasak değil. Beni yemeğe çağırdıkları zaman onlar da yeteri kadar yediler. İçmediler, ancak biz limon kokulu eriyen kar içinde hafif rom tadını sevdiğimiz için, ayıp olmasın diye Küba'nın Daiquiri'sinden bir kadeh aldılar.

Latinlerin az içme özelliği bunlarda da var. Yabancı, otel duvarlarının arasında sarhoş olmağa gelirdi Vedado'ya. Ama Batista zamanında bile Kübalılar sarhoşluktan tiksinmişlerdir.

Sanki onlar, savaşta çekilen yiyecek kıtlığının, isyancının bir kap sıcak yemekle karşılaştığı zaman duyduğu yıldırım şiddetindeki mutluluk anlarını yeniden bulmak istiyorlar. Açlığa birdenbire boyun eğmek ve karnını doyurmak, isyancının ülküsüdür. Ama hepsi yemek sırası geleneğini günlük programlarından çıkarıp atmışlar. Öyle ki, yabancı konuklarına en yürekten, en sıcak ilgiyi gösteren bu genç adamlar, adayı bir baştan bir başa dolaştığımız kimi günler, kendininkileri hatırlamadıkları için bizim de açlığımızı unuttular.

Bir gün sabahleyin erkenden kalktık. Arabayla Santa Clara'ya gittik. Küçük bir balıkçı limanına vardık. 12 arkadaşımızla birlikte bir yelkenliye binerek bir kaç s a a t s o n r a bir ıssız adaya çıktık. Bizim g e l m e m i z l e ada ıssızlığından bir şey yitirmedi. Yürümeğe koyulduk. Bitkilerin herşeyi yuttuğu dar bir toprak ve kum şeridiydi ada. Tepemizdeki kızgın güneş, delip geçiyordu. Biraz konuşmak için adımlarımızı yavaşlattık.

Robenson Crusoe'in karşılaşmış olduğu güçlükler konusunda her zamankinden daha bilgili olarak gemiye döndüğümüz zaman akşam olmuştu. O zaman birisi sabahtan beri aç olduğumuzu hatırladı. Uzun saatler oruç tutmak pek önemli değil. Doğrusu ben farkında bile olmadım. Arkadaşlarım bana enerjilerinden bir parça geçiriyordu. Midelerinin haklarını bu ölçüde unutmakla bana kendi midemin haklarını bastırmada yardımcı oluyorlardı. Ama şaşılacak şey, bu delikanlıların ve genç eşlerinin hiç bir şeyi ihmal etmemiş olmalarıydı. Gemide sandviçleri bulduk. Bunları Santa Clara'da yapmışlardı. Karalardan ve denizlerden aşarak ıssız adaya taşımışlardı. Ve sonra da en son dakkada gemide unutmuşlardı. «Niçin?» diye sorulabilir. Bugünün Kübalıları hakkında yüzeydeki az bilgiyle bile insanın şu karşılığı vereceği geliyor : sandviçleri almayı nasıl akıl etmişlerdi?

Bütün bu gece bekçileri içinde en uyanık olanı Castro'dur. Bütün bu oruç tutan insanlar içinde en çok yiyebilen ve en uzun süre aç durabilen Castro'dur.

Küba'nın iyi talihi olan bir deliliktir bu. Ama isyancılar bu konuda birliktirler. Kendi ihtiyaçları üzerinde gerçek bir diktatörlük kurmadıkça halktan istemeye yetkileri olamaz. 24 Saat — ve daha uzun süre — durmaksızın çalışarak, geceleri gündüz ederek, açlığı unutabilerek, mümkün olanın sınırlarını daha ö t e l e r e itmektedirler. Bu geçici zafer, bu her yerde gösterilen hareket halindeki devrim imajı, adanın işçilerine kaderciliği yenmede ve her gün imkânsızlığa karşı zaferler elde etmede destek oluyor.

Önderler gerçekten imkânsız olanı başarmaktadırlar. Ve bunu her gün yapıyorlar; uzun süre yapamıyacaklarını da biliyorlar. Yenik düşen imkânsızlık, yenenin yaşantısını ksaltmekle öcünü alyor. Ama ihtiyarlıkta ölmeyi o kadar isteyen var mı? Tekavüt olan bir isyancı.. böyle bir «durum» hiç te hoşlarına gitmiyor. İsyancılık şeref verici bir ünvan değil ki...

Ve işte dört yıl önce köklü bir seçim yapmışlar. Onları öldürebilirsin ama boyun eğdiremezsin. Ve böylece yeni yaşantıları, bu önceden kabul edilmiş ölümden doğmuştur. Bu, savaşta ilk adımdı. ateş vaftizi. Bugün Batista devdilmiştir ve Küba'nın öteki düşmanları duraksamaktadır. lar. Döğüşmek için çok geçtir ya da çok erken. Ama ölüm gene içlerindedir. Hayatlarını şimdiden feda etmişlerdir. Hayatı alan yoktur, ama onlar durmadan sunuyorlar. Çalışmada kendinden geçme, parçalanma... Hayatları alev alev yanıyor. Uzun zaman kalacak olan bir yapıt uğruna çabuk tükenecekler.

Ne kadar sürer bu? Beş yıl mı? On yıl mı? Bilmiyorlar. Ada karar verecek. Kaynak işi bitmedikçe, cahilliğin kökü kazınmadıkça ve yeni sanayiler için kadrolar eğitilmedikçe gitmiyecekler.

Ahlâklarının sert yönetiminde de aynı yüksek istek var. Çocukluktan beri yapmacık inceliklerden, sermayenin yabancılara sattığı rahatlıklardan ve hele, zengin, yoksul Kübalıların bakışlarını mutsuzluklarından başka yere çevirten o şüpheli zevklerden nefret etmişler. Turistlerin adaya bir sokak kızı gibi davrandıklarını gördükleri zaman, (ama başı dik bir sokak kızı değil, uysal bir sokak kızı) utandılar; ve utanç, Marx'ın da dediği gibi, devrimci bir duygudur. Bu, ahlâk tutumlarının biçimini çizmeğe yetti. O zamana kadar yapılanın tam tersini yapacaklardı.

En büyük sürümü olan gazetenin (**Revolucion**) yöneticisi Fraqui'nin evini gördüm. Yolun karşısında Ulaştırma Bakanı Oltulsky'nin evini de gördüm. Su kıyısında iki kulübe, hoş, ama çevredeki orta halli insanların oturduğu, öteki kulübeler arasında en alçak gönüllüsü.

Havana'da denize bakan öteki mahallelerde lüks villalar var. Bunların bazılarına el konmuş. Bunlar arasında Batista'nın zengin bir adamının metresi için diktiği gerçek bir saray var. Ama bu sarayda ne Jimenez oturuyordu, ne Guevara, ne de Castro. Sarayı yazarlara, aydınlara vermişlerdi; birliklerinin merkez yapısı durumuna gelene kadar yabancıları misafir edeceklerdi.

Bakanlıkların otomobilleri var, bakanların yok. Mülk sahibi devlet, devlet daireleri için otomobilleri mülk ediniyor; kişileri düşündüğü yok. Ama ne daire, ne de kişi belli bir amaç biçiminde gereği olmadan benzin tüketmek, frenleri yıpratmak, lâstikleri eskitmek istemiyor. Küba otomobil yapmıyor ve uzun süre de yapmıyacak. Ülkenin durumu -pek özel koşullar dışında- ithalât yapmaya izin vermiyor. Yetkili, gözle görünmese de, ayağının altında, sırtında, motor sesinde, arabanın hurda demir durumuna önlenmez gelişini duyuyor. Oltulsky, her mümkün olduğunda, yaya yürür.

Zaten alçak gönüllülükleri yaşlarının gereğidir. Lüks mevkide ne yapacaklar ki? Cubana Hava Yolları, bazen kadınlar, çocuklar ve uyuklayan adamlar arasında gözleri açık, yerinde dimdik oturan genç bir adamı da taşır. Eskiden böylesi bir maceracı olabilirdi. Bugün geziye çıkmış bir liderdir.

Geçenlerde Avrupa'da bir yerde, bir ihtiyarcağız korkular geçirdi, yaşının bilincine vardı ve bir dönemin kapandığını anladı. Adamcağız dürüst bir diplomattı, bütün rejimlerle iyi geçinmişti Batista Diktatörlüğünün dışında. Elçiler ihtiyar adamlardır. Yeni rejim, Ekselânslarını yeniden işe almıştı. Ekselânsları yeni görevinin başına gidecekti.

Bir hava alanında durulduğunda diplomat kendisini, kıyafeti pek düzgün olmayan, elinde bileti, bir genç adamın yanında buldu. Birbirlerine gülümsediler. Uçağa tırmandılar. Genç adam kurallar gereği, lüks mevkide yerini alan ihtiyar adamın yanından uzaklaşıverdi. Yurt dışında bir ulusun şerefi elçilerine gösterilen saygıyla ölçülür.

İhtiyar adam yol arkadaşına döndü ve «yanımda bir yer var» dedi.

Genç adam özür diler gibi bir harekette bulundu: «Ben turist mevkide yolculuk ediyorum.» Ve gök göçmenlerinin arasındaki yerine döndü. Bundan sonraki durakta sefir bir daha ortalarda gözükmedi.

«Ben Bakanıyım» dedi genç adam, «benden sıkıldı...»

Bana bu hikâyeyi anlatırken, Kübalı dostum, besbelli ki, diplomatla alay etmek istemiyordu. O da, Küba ulusunun yurt dışında temsil edilmesinde cimriliğe karşıydı. Her şey elçiye: sağlam bir ihtiyarlık, lüks koltuk. Eğer düzenlenebilirse gittiği yere vardığında orkideler.. Ama Bakan temsilci değildir. O, kendisini yeni düzenin bir işçisi sayıyor; bakanlara, temsil edecek bir Küba ulusu veren 100 bin işçiden biri...

TÜRK SOLU • Haftalık Gazete • Sahibi Şerif Tekben • Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Vahap Erdoğdu • Teknik Yönetmen Ahmet Say • İdare Yeri : Meşrutiyet Cad. Altın Han 17, Yenişehir, Ankara • Posta Kutusu 191 • İstanbul temsilciliği - Tel : 55 17 75.

Dizgi ve Baskı : Güzel İstanbul Matbaası, İstanbul Dağıtımı : Fuat Büte, Tel : 27 89 49 • Ankara Dağıtımı : Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi • Yıllık Abonesi 20 TL • Yayın İlânları yüzde 50 indirimlidir.